ΕΤΟΣ Γ'.— ΤΟΜΟΣ Β'.— Ἀριθμὸς 1 Ἐν Κων]πόλει, Αὐγούστου 1 1911.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων]πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ,

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

Ἕκαστον φύλλον Γρ. 1.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΠΙΝΕΛΙΕΣ

Ὁ ἥλιος πρόβαλε ξανθὸς καὶ τὴν ὁμίχλη διώχνει,
Ποῦ ἀνάμεσά της οἱ κορφὲς κουνιοῦνται ἀγάλι ἀγάλι
Τῶν ἀψηλῶν κυπαρισιῶν. Ἀργὸς λεβάντης σπρώχνει
Κάποια μπρατσέρα ποῦ σιγὰ σαλπάρει ἀπ'τ'ἀκρογιάλι.

Καὶ τρίζουν τώρα σιγανὰ κάτω στὸ λιμανάκι
Λίγα καΐκια ἀραδιαστά. Στὸ μπάρκο ποῦ σαλεύει
Ὄξω ἀραγμένο, ὁ πλωρητὴς ἔχει βαθὺ μεράκι,
Κι' ἔτσι γιὰ νὰ ξεχνᾷ, γερτὸς στὴν κουπαστὴ ψαρεύει.

Στὸ γρέγο ποῦ τ' ἀφέγγαρο δροσίζει μεσονύχτι,
Μακρὺ ξεχύνουν θρόϊσμα τὰ ὀρθόψηλα πλατάνια.
Ἀχνὲς ἀχτίδες ρίχτει
Τὸ ἁμάξι ποῦ ξαπλώθηκε στὰ σκοτισμένα οὐράνια.

Ἕνα νυχτόπουλο βραχνὸ μακριὰ παραπονιέται.
Λίγα φανάρια ξενυχτοῦν στὰ σκοτεινὰ καΐκια.
Κάποιος διαβάτης μυστικὸς ἀκρογιαλὶς πλανιέται
Καὶ τρίζουν στὶς πατημασιὲς τὰ στιβαχτὰ χαλίκια.

Πέρα τῆς ἀψηλῆς στεριᾶς οἱ κρεμασμένες πεῦκες
Στὸ κῦμα καθρεφτίζονται. Στὸν κάμπον ἀπ' ἀγνάντι
Τρέμουνε σὲ μακριὲς σειρὲς ὁλόψηλες οἱ λεῦκες
Στὸ δροσερὸ λεβάντη.

Κι'οἱ γλάροι πέφτουν νὰ λουστοῦν στὰ κύματα κοπάδι.
Μὲς τοῦ ἥλιου τὸ καθρέτισμα ποῦ νὰ ματώνῃ ἀρχίζει
ἀπ τὸ καθάριο βράδυ,
Ἕνα ψηλὸ τρικάταρτο περήφανα ἀρμενίζει.

Καὶ στὸ λιμάνι τὸ στενὸ μὲ τὰ πανιὰ κλεισμένα
Στέκονται τὰ πλεούμενα. Στὴν ἄκρια ἐκεῖ μονάχοι
Οἱ μῦλοι ἀράδα προχωροῦν μὲ τὰ φτερὰ ἀνοιγμένα,
Ἀπὸ τὰ πόδια τῆς πλαγιᾶς ὡς ἀψηλὰ στὴ ράχη.

Μέρα ξανθὴ προβάλλει.
Τοῦ πευκοφύτευτου βουνοῦ μακρὺς ὁ ἴσκιος πέφτει
Μὲς τὸ ἥσυχο κανάλι,
Πάνω στῶν γαλανῶν νερῶν τὸ ξαπλωτὸ καθρέφτη.

Ἀγγίζοντας τὶς κουπαστὲς στὸ ἴσιο τὸ κῦμα ἀπάνω,
Ἀπ' τὸ πολὺ φορτίο βαθιὰ στὸ πέλαο βυθισμένο,
Ἕνα καΐκι ἀργοπερνᾷ. Κι' ἐγὼ σιγὰ τὸν πλᾶνο
Τὸ δρόμο ποῦ εἶν' ἀνάμεσα στοὺς βάτους ἀνεβαίνω.

Ψηλά μου τοὺς στερνοὺς ἀχοὺς βραχνὰ ἡ καμπάνα ρίχτει
Τοῦ ἐκκλησιδιοῦ. Ἀπὸ δίπλα μου μὲς τοῦ ἥλιου τὶς ἀχτίδες
Σ' ἕνα πουρνάρι ξαπλωτὸ κάποιας ἀράχνης δίχτυ
Ἀστράφτει μέσα στῆς δροσιᾶς λουσμένο τὶς σταλίδες.

Στὴ δύση πορφυρώθηκαν τὰ σύννεφα τ' ἀνάρια.
Καὶ πάλι ἐγὼ περνῶ σιγὰ μ' ἀποσταμένο βῆμα
Τὸ μονοπάτι, ἀνάμεσα στἀγκαθωτὰ πουρνάρια.
Τοῦ λόφου οἱ ρίζες δίπλα μου λούζουνται μὲς τὸ κῦμα.

Σὰν κάποια ἀπόκοσμη σκιὰ πλανιέται τὸ φεγγάρι
Ψηλά. Ἑνὸς πεύκου ὁ χυμὸς σταλάζει αἱματωμένος,
Μοναχὸς στὴ δύση ἀγνάντι ὁ κότσυφας θὰ πάρῃ
Τώρα τραγούδι βραδινὸ στὴ ρεματιὰ κρυμμένος.

Καὶ σπάρτα καὶ φρασκομηλιὲς μοσκίζουνε στὰ βράχη,
Μὰ ὅταν στὴν κίτρινη κορφὴ τὰ βήματά μου φτάσουν
Τοὺς ἔρημους θὲ νὰ ἰδῶ γκρεμνούς, ὅπου ἔρχουνται μο-
[νάχοι.
Οἱ γλάροι τὰ βρεγμένα τους φτερὰ νὰ ξαποστάσουν.

Α. Ἀκροθαλασσίτης.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΣΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Ο ΜΑΣΤΡΟ-ΣΙΜΟΣ

Εἶτανε 10 Γεναρίου στὰ 1903. Κατέβαινα ἐπιβάτης μ' ἕνα ὡραῖο ἑλληνικὸ φορτηγὸ βαπόρι, τὴ «Θεοφανώ». Ὅτι σουρούπωνε εἴχαμε ξεμπουγαζάρει ἀπὸ τὸ Σουλινᾶ καὶ ἐκειδὰ στὶς 7 ὧρες κατηφορίζαμε ὁλοταχῶς ἀνοιχτὰ ἀπὸ τὰ 'Αη Γιοργίτικα, ποῦ τὸ φανάρι τους τὸ εἴχαμε ἀλάργα στὴν πρύμη μας καὶ φάνταζε ἀνάμεσα στὰ κύματα μιὰ κόκκινο, μιὰ ἄσπρο. Ὁ καιρὸς φρέσκος μ' ἕνα ἀλαφρούτσικο ἀντιμάμαλο, ποῦ τὸ συνειθάει ἡ Μαύρη Θάλασσα. Μόλις ξεμπουγαζάραμε εἶχα πάει στὸ καμαρί μου, ἔβαλα μιὰ φορεσιὰ δεύτερη, κάθισα στὸ κεφάλι μου ἕνα κασκέτο ἐγγλέζικο καὶ βγῆκα ὄξω στὴ σάλα τοῦ βαποριοῦ νὰ βρῶ κανένα ἀπὸ τὸ πλήρωμα νὰ λιμάρω. Εἶτανε ἡ ὥρα τοῦ φαγιοῦ κι' ὅπου κι' ἂν εἶτανε θαρχόντανε οἱ καπετανέοι, τὸ ἀνώτερο πλήρωμα τῆς μηχανῆς, πρῶτος καὶ δεύτερος κι'ὅλο θἄβγαινε στὴ μέση καμμία κουβέντα. Μὲ τὴ «Θεοφανὼ» εἶχα ταξειδέψει κι' ἕνα χρόνο πρὶν καὶ τοὺς γνώριζα ὅλους, ἕναν ἕνα ξεχωριστὰ κι' ἔτσι πιὸ πολὺ λαχταροῦσα νὰ μαζεφτοῦνε νὰ τοὺς σφίξω τὸ χέρι, νὰ τοὺς ἀρωτήσω τί χαμπάρια στὸ σπητικό τους, στὴν πατρίδα τους καὶ τὰ ρέστα, προπάντων τὸ Μάστρο-Σῖμο, τὸν πρῶτο μηχανικό, ἕνα παιδὶ μάλαμα, παλληκάρι σωστὸ ἀπὸ τὴ Σῖφνο, εἶτανε καὶ νιόπαντρος τὴν ἐποχὴ ποῦ τόνε γνώρισα, ἕνα χρόνο πρίν. Πρῶτος ἦρθε γιὰ φαγὶ ὁ Καπτὰ Λιβανὸς ὁ φαγᾶς, ποῦ ἔσφιγγε ἕνα δυὸ ὀκάδες Σαντορινιὸ μετὰ τὸ φαγὶ « ὑπὲρ ὑγείας », ὅπως ἔλεγε, ἀμέσως κατόπιν ὁ ἀνιψιός του, ὁ δεύτερος, ὁ καπτὰν 'Ηλίας, ἀπὲς ἦρθε ὁ Μάστρο Δημήτρης ὁ 'Αθηναῖος, ὁ δεύτερος μηχανικός. Καὶ δώστου ἕνας ἕνας μὲ τὴ σειρά του καλοδεξίματα.—Τί χαμπάρια;—Καλά, κι' ὅλοι κι' ἀπ' ἕναν εἰλικρινῆ αἰσθηματικὸ λόγο εἴχανε νὰ μὲ δεξιωθοῦνε οἱ καλοὶ θαλασσινοί. Καθίσαμε γύρο στὸ τραπέζι καὶ περιμέναμε τὸν πρῶτο μηχανικό, τὸν τρίτο καπετάνιο, καὶ τὸ λοστρόμο, ἀλλὰ ἐγὼ ἀπὸ ἀνυπομονησία, μὴ βαστῶντας ἀρώτηξα τὸ Μάστρο Δημήτρη.

—Ποῦ εἶναι, ἀδερφέ, τὸ ἀφεντικό σου ὁ Μάστρο Σῖμος καὶ δὲ φαίνεται; δὲν ξέρεις, τό νε συμπάθησα πέρσι ποῦ τόνε γνώρισα τὸ χοντρέλο.

—Ὁ Μάστρο Σίμος ποῦ εἶναι...; σᾶς ἄφησε χρόνια, σιὸρ Νίκο μου, ὁ Θεὸς σχωρέστονε ποῦ τὸν θυμηθήκατε.

—Μωρὲ τί λὲς, χρόνους μᾶς ἄφησε ὁ Μαστρο Σῖμος τὸ καλὸ παιδί, μωρὲ ἐκεῖνος ὁ γελαστὸς, ἀλάκαιρο παλληκάρι, μὲ τόσο ἀνοιχτὴ καρδιὰ, μίλα καλὰ Μάστρο Δημήτρη.

— Τί νὰ μιλήσω καὶ τί νὰ πῶ, τί μαθὲς ἀστεία θὰ κάνω, δὲ βλέπεις τὸν καπτὰ Λιβανὸ, ποῦ τόνε θυμήθηκε καὶ κατσούφιασε, δὲ βλέπεις τὸ πρόσωπό μου ἐμένα ποῦ μοῦ τόνε θύμισες τὸν καλὸ μου φίλο, τὸν ἀδερφὸ μου

Καὶ πραγματικῶς ὁ καπτὰ Λιβανὸς εἶχε χλωμιάσει, ὁ Μαστρο Δημήτρης κοκκίνισε ἀπὸ τὴ λύπη του καὶ ἐγὼ ἀπὸ μέρος μου δὲν ἔμεινα πίσω, ἔτσι σὲ μιὰ στιγμὴ πέρασε ἀπὸ μπρὸς μου τὸ περσινὸ μου ταξίδι καὶ φάνταζε μπρός στὰ μάτια μου ἔτσι μεγάλη μεγάλη ζωγραφιά, ἡ μορφὴ τοῦ Μάστρο Σίμου τοῦ Σιφνιοῦ, τοῦ χοντροῦ μὲ τὸ γαλάσιο πρόσωπο .καὶ τὴν καλὴ καρδιά.

—Καὶ πῶς μαθές, Μάστρο Δημήτρη, ὁ συχωρεμένος δὲν εἶχε τίποτα, καλὸς καὶ γερὸς νέος, εἶτανε μάλιστα καὶ νιόπαντρος, τὸ θυμᾶμαι καλά, ἡ γυναίκα του τί ἀπόγινε; εἶτανε θαρρῶ νὰ γεννήσει, δὲν εἶναι ἔτσι θαρρῶ.

—Ναί, καὶ ἡ γυναίκα του σᾶς ἄφισε χρόνους, καὶ τὴν ἴδια μέρα μὲ τὸ Μάστρο Σῖμο, μόνο τὸ παιδί του ἀπόμεινε καὶ τὄχει ἐκείνη ἡ στρίγγλα ἡ μάνα του, ποὺ πιὸς ξέρει πιὸς Διάολος θὰ τὴν καταπιεῖ, π' ἀναθεμάντηνα.

—Βρὲ ἀδερφέ, ἐσὺ μοῦ λὲς πράματα ἀπίστευτα, τὸ ἕνα πιὸ ἀπίστευτο ἀπὸ τὸ ἄλλο, πέθανε καὶ ἡ γυναίκα του λέει καὶ τὴν ἴδια μέρα μὲ κείνονα, μὰ πῶς, ἐδῶ κἄτι συμβαίνει, πιστεύεις, κοπήκανε τὰ ἥπατά μου, πές μου, νὰ χαρεῖς ὅτι ἀγαπᾶς, τί συμφορὰ συνεπῆρε τὸ συχωρεμένο τὸ Χριστιανό;

— 'Αμέ, σιὸρ-Νίκο μου, τί εἶτανε νὰ ξαναβγάλεις στὴ μέση παλιὲς πληγές; θυμᾶσαι πῶς εἶτανε νιόπαντρος ὁ συχωρεμένος κι' εἶτανε μάλιστα καὶ ἡ γυναίκα του ἑτοιμόγεννη, πολὺ σωστά, δὲν εἴξερες ὅμως, καὶ πῶς μαθὲς νὰ τὸ ξέρεις, πῶς ὁ συχωρεμένος εἶχε στεφανωθεῖ χωρὶς τὴν εὐκὴ τῆς μάνας του τῆς ἀναθεματισμένης τῆς στρίγγλας, εἶχε στεφανωθεῖ μὲ τὴν κατάρα της, ἡ λάμια δὲν ἤθελε μὲ κανένα τρόπο τὴ νύφη της, μωρὲ τί παπᾶδες, τί Δεσποτάδες, τί ἐφορεῖες, τί προεστοί, ὅλο τὸ χωριό, ὅλη ἡ Σῖφνο, προσπάθησε νὰ τήνε καταφέρει νὰ σηκώσει τὴν κατάρα της, ἐκείνη ἐστάθηκε μάρμαρο, πέτρα μονάχη. Τὴ μέρα ποῦ στεφανώθηκε ὁ Μάστρο-Σῖμος, χωρὶς τὸ θέλημά της, ἐκείνη πῆγε καὶ ἔρριξε νὰ μαλλιά της στὴν Παναγιά, ἄναψε, λέει, τρεῖς λαμπάδες ἀπὸ τὴν ἀνάποδη καὶ καταράστηκε τὴ νύφη της, ἔτσι νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς καὶ ἡ 'Αγία Τριάδα νὰ μὴ χρονίσει γιὰ νὰ τὴν ξεσυχαθεῖ ὁ γιός της ὁ συχωρεμένος καὶ νὰ τὴν παρατήσει καὶ νὰ πάει πάλε σὲ λόγου της γονατιστός. Αὐτὸ πὼς τὄκανε ἡ γριὰ στρίγγλα τὄξερε ὅλο τὸ νησὶ κι' ὁ συχωρεμένος, μὰ πιὸς ἔδινε σημασία στὶς κατάρες της.—Ἂν εἶναι ὁ Θεὸς ν' ἀκούει τὴ μάνα μου, ἔλεγε ὁ συχωρεμένος γελῶντας, πρέπει ν' ἀρχίσει νὰ βρέχει

μελόπητες καὶ μπουρέκια ποῦ ξεθεόνεται ἡ φαγώνα σὰν κι' ἐμένα στὸ φαγί, ἔτσι ἔλεγε συχνὰ ὁ συχωρεμένος καὶ γελοῦσε ἂν καὶ κατάβαθα τὸν ἔκοβε ἡ κατάρα, γιατὶ θυμᾶμαι, ἀμέσως σὰν τὸ ἀνάφερε, βαρυθυμοῦσε ἔπειτα Πόσα δὲν τῆς ἔκανα τῆς στρίγγλας νὰ τήνε μαλάξῃ, τί· πεσκέσια δὲν τῆς ἔστειλε, σάλια μεταξωτὰ ἀπὸ τὴν 'Αμβέρσα, λουκούμια καϊμακλίδικα ἀπὸ τὴν Πόλη καὶ τί θὲς καὶ δὲν ἔκανε, συχώρεση μὴ γαρὶς δὲν τῆς γύρεψε; ἀλλὰ ἐκείνη, φίλε μου, τίποτα, τἄστελνε πίσω τὰ πεσκέσια καὶ ἡ κατάρα μου κατάρα, τοῦ μηνοῦσε εἰδεμὴ, ἄς τὴν παρατήσει, ἔτσι ἀτιμόγρηα εἶναι, ἥμαρτον Θεέ μου! 'Αλλὰ τότες πιὸς τοῦ ἀψήφισε αὐτὸ, ἔτσι ποῦ λὲς εἶτανε ἑτοιμόγεννη, ὅπως τὸ θυμᾶστε καὶ ἡ εὐγενεία σας καὶ κεῖνο τὸ ταξεῖδι ποῦ σᾶς ἀφήσαμε στὸν Πειραιᾶ καὶ τραβήξαμε γιὰ τὸ Λιβόρνο. Σὰν γυρίσαμε μείναμε καὶ οἱ δυὸ ἀπὸ τὸ βαπόρι μὲ ἑνάμιση μῆνα ἄδεια νὰ πᾶμε στὴν Σῖφνο νὰ λευτερωθεῖ ἡ γυναίκα του, μὲ εἶχε πάρει καὶ μένα νὰ ξεσκάσω, λέει, κομάτι ἀπὸ τὸ ταξεῖδι ὁ συχωρεμένος, νὰ μὲ φιλέψει στὸ σπίτι του, στὰ χέρια του γένηκα μηχανικός, σιὸρ Νῖκο μου, κι' ἔτσι περνούσαμε σιμὰ πολὺ ἀγαπημένα, σὰν ἀδέρφια, πὲς σὰν πατέρας μὲ παιδί. Πήγαμε μὲ τὸ καλὸ στὴ Σίφνο, ἡ γυναίκα του εἶτανε στὸ μῆνα της, μὲ φίλευε σπίτι του· εἶτανε σπίτι του καὶ ἡ κουνιάδα του. Κάθε πρωὶ πηγαίναμε στὸ ψάρεμα, τὸ βράδυ εἴχαμε γλέντι κι' ἔτσι περάσανε δεκατέσσερες ἡμέρες ὄμορφα καὶ ἡ γυναίκα του, μιὰ γυναῖκα ἄγγελος, ἔτσι ποῦ τὸν ἐμακάρισα τὸ συχωρεμένο, τί εὐτυχισμένος ποῦ εἶτανε σπίτι του καὶ πῶς ἀγανάχτησα γιὰ κείνη τὴν Θεομπαίχτισα τὴ μάνα του, ποὺ δὲν τὴν ἤθελε, λέει, γιὰ νύφη. Στὶς δεκατέσσερες ἡμέρες ἀπάνω ἐπιάσανε οἱ πόνοι τὴ συχωρεμένη, ἐτρέξαμε, φέραμε μαμή, τὸ ἕνα τὸ ἄλλο τὰ χρειαζούμενα καὶ χωρὶς πολὺ κόπο λευτερώθηκε ἕνα ὄμορφο καὶ παχὺ ἀγοράκι. Δὲν φαντάζεσαι τὴ χαρὰ τοῦ συχωρεμένου, γένηκε ἄλλο τόσο, ἡ δὲ στρίγγλα ἡ μάννα του σὰν τὄμαθε εἶπε νὰ μὴ χαίρεται, γιατὶ πρὶν νὰ χρονίσει, λέει, τ' ἀντρόγυνο, ἡ κατάρα της εἶτανε γερὴ καὶ θὰ πιάσει, τέτοιος ἄλυωτος δαίμονας εἶναι, καὶ πραγματικῶς, φίλε μου σιὸρ Νῖκο, τὴν ἄλλη μέρα τῆς λευτεριᾶς της, ἡ συχωρεμένη γύρισε σὲ χειρότερα, θέρμη ποὺ πιάνει τίς λεχώνες τρομερή. Τρέξαμε φέραμε γιατρό, μὰ ἡ κατάσταση της εἶτανε σοβαρή. Λίγες ἐλπίδες φανήκανε στὸ πρόσωπο τοῦ γιατροῦ. Σὰν τὴν εἶδε ὁ συχωρεμένος τρελλάθηκε ὁλότελα ἀπὸ τὴν σκοτισμάδα του. Δὲν εἴξερε τί νὰ κάνει τἄχασε, τί νὰ κοιτάξῃ τὸ παιδὶ ἢ τὴ λεχοῦσα. Τί νὰ κάνῃ ἔτσι ξαφνικὸ εἶτανε τὸ κύλισμα τῆς γυναίκας του εἶτανε Σαββατόβραδο καὶ ἡ κατάσταση της χειροτέρεψε πολύ, θυμᾶμαι τοῦ συχωρεμένου τὰ λογικὰ κουνήσανε στὴν ἀπελπισία του, συλογίστηκε τὴν κατάρα τῆς μάνας του. Σκέφτηκε νὰ πάει στὰ πόδια της νὰ πέσει νὰ τῆς μαλάξῃ τὴν καρδιὰ νὰ λύσῃ τὸ φαρμάκι, μοῦ τὄπε καὶ μένα.—Πήγαινε, τοῦ λέω, τί νὰ πῶ κι' ἐγὼ σὲ τέτοιες ὥρες τὰ χάνει κανείς. Σηκώνεται ἔξω φρενῶν καὶ πάει χτυπάει τὴν πόρτα της καὶ πρὶν νὰ τοῦ ἀνοίξῃ ἡ Λάμια·

— Τήνε χώρισες, τόνε ρώτησε, κι' ἦρθες;

—'Ανοιξε, μητέρα, τὴν εἶπε παρακαλεστικὰ δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, μόνο δυὸ λόγια.

— Σὰν δὲν τὴ χωρίζεις οὔτε ἕνα λόγο, ἔμαθα ξεμιαλισμένε πῶς λευτερώθηκε, μὰ ἔννοια σου καὶ ἡ κατάρα μου εἶναι βαριὰ καὶ δὲ θὰ χρονίσει.

—Μητέρα, τῆς λέει, μὴν εἶσαι σκληρὴ καὶ καταριέσαι νὰ μὴ χρονίσει ἡ Καλή, σὰν δὲν χρονίσει ἐκείνη ἐμένα θαρρεῖς πῶς θὰ μὲ βρῇ ὁ χρόνος; ἄνοιξε νὰ σοῦ πῶ δυὸ λόγια.

—Αὐτὸ ποῦ σοῦ εἶπα, νὰ τὴ χωρίσεις κι' ἀπὲς νἄρθῃς στὴν πόρτα μου, τοῦ εἶπε καὶ βρόντησε τὴν πόρτα της στὰ μοῦτρα του ἡ Λάμια, σ' αὐτὸ ἀπάνω ὁ συχωρεμένος ἄναψε.—Μωρὴ μάνα ἀθεόφοβη, ἔκανε καὶ βροντάει μιὰ τῆς πόρτας καὶ τὴν κάνει θρούβαλα, ἔμπηξε τὶς φωνὲς ἡ στρίγγλα, μαζευτήκανε οἱ γειτόνοι, ὁ συχωρεμένος στεναχωρέθηκε πολύ, τοῦ κατέβηκε ἕνα εἶδος ἀποπληξία, κοκκίνισε εὐτὺς μαύρισε, εἶτανε καὶ χοντρὸς καὶ πρὶν νὰ τὸν προφτάξουνε ἔπεσε ξερὸς στὴ μέση τοῦ σπιτιοῦ τῆς μάνας του. Λύθηκε τότες ἡ μάγισα στὰ κλάματα. Τὸ παιδί μου τὸν υἱγιό μου. Μεγαλόχαρη, φώναζε, ταξίματα, λύσιμο τῆς κατάρας, ὅτι θές. Εἶτανε ὅμως φαίνεται ἀργά, ὁ συχωρεμένος δὲν εἶχε τελειώσει ἀμέσως, μὰ τοῦ κατέβηκε βαριά. Σὰν τὄμαθα ἔτρεξα, ξενύχτησα στὸ προσκέφαλό του· τὸ πρωὶ εἶτανε τὰ ἴδια, οἱ εἴδησες τὸ πρωὶ ἀπὸ τὴ γυναῖκα του χειρότερες, ἐκειδὰ στὶς ὀχτὼ ὧρες τὸ πρωὶ ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ μὲ γνώρισε, ἀλλὰ νὰ μιλήσῃ ἢ νὰ κουνήσει δὲν μποροῦσε, μὲ νοήματα μ' ἀρώτησε πῶς εἶναι ἡ γυναῖκα του. Τοῦ ἔδωσα νὰ καταλάβῃ πῶς εἶναι καλλίτερα, σὰν νὰ φανερώθηκε κἄπια χαρὰ στὸ πρόσωπό του, μολονότι μπορεῖ καὶ νὰ μὴ πίστεψε ὅτι τοῦ εἶπα. Τὴ μάνα του δὲν ἤθελε νὰ τήνε δῇ, ἡ γριὰ στρίγγλα βρισκούτανε ἀπελπισμένη, τραβοῦσε τὰ μαλλιά της, καταράστηκε τὴ νύφη της, τὸ γιό της ὅμως τὸν ἤθελε, ἐρχούτανε καὶ τὸν ἔβλεπε κρυφὰ τὴν ὥρα ποῦ ἡσύχαζε, ὁ γιατρός, ποῦ τὸν εἶδε εἶπε πῶς σὲ ἕνα δυὸ μέρες θὰ μπορέσῃ νὰ πῇ τί θὰ ἀπογείνῃ. Εἶτανε μεσημέρι πιὰ ποῦ ἄνοιξε τὰ μάτια του, σὰν πιὸ καθαρὰ μὲ κύτταζε, τόσο ἁπαλὰ καὶ ἥμερα ποῦ πῆρα πολλὴν ἐλπίδα. Ἄξαφνα ὅμως χλώμασε ποῦ τρόμαξα, ἄνοιξε τὰ μάτια του σὰν νὰ ἔβλεπε ὅραμα, κάτι ποῦ εἶτανε ζωὴ καὶ Θάνατος Ἔκανε κουράγιο καὶ σκώθηκε ξάφνου ὀρθός.

—Αὐτὴν τὴν ὥρα πεθαίνει ἡ γυναῖκα μου, ἐφώναξε μὲ φωνὴ βοηχτερή, κλαψιάρα ποῦ κούνησε καὶ βόησε ἀλάκαιρο τὸ σπίτι τῆς στρίγγλας καὶ ἔπεσε ξανὰ στὸ προσκέφαλο κι' ἀποκοιμήθηκε γιὰ πάντα. Τί νὰ τὰ λέω πιά, τὰ ρέστα εἶναι τίποτα, ἐκείνην τὴν ὥρα ἀκριβῶς εἶχε ξεψυχήσῃ καὶ ἡ συχωρεμένη, τέτοιο πρᾶμα πρώτη, φορὰ δὲν τὸ ξανάκουσα μόνο ποῦ τὸ εἶδα, ἡ κατάρα τῆς

ἀναθεματισμένης ἔπιασε μὰ ἔπεσε καὶ στοῦ παιδιοῦ της τὸ κεφάλι. Τὴν ἄλλη μέρα τοὺς θάψανε καὶ τοὺς δυὸ μαζύ. Πρὶν νὰ χρονίσουν ἡ στρίγγλα πῆρε τὸ παιδί, ἐγὼ σὲ δυὸ μέρες ἔπειτα ἔφυγα, δὲν βαστοῦσα νὰ βλέπω πιὰ τὸ νησί, ψεύτικος κόσμος, σιὸρ Νῖκο μου, τίποτα δὲν εἴμαστε· Πάει ὁ Μάστρο Σῖμος ὁ παλληκαρᾶς, ὁ χοντρός, τὸ καλὸ σπίτι, ὁ ἀφεντικός μου, ὁ ἀδερφός μου, ὁ πατέρας μου, μᾶς ἄφησε χρόνους, ἔκανε ὁ Μάστρο Δημήτρης μοιρολογῶντας καὶ ἡ φωνή του κοβούτανε σὰν νὰ ἤθελε νὰ καταπιῇ δάκρυα. Καὶ ἐγὼ ἀπόμεινα λαχτρισμένος, ἀναλογίστηκα τὸ περσινό μου ταξείδι καὶ φάνταζε ὀμπρός μου μιὰ μεγάλη, μεγάλη, ζωγραφιά, ἡ μορφὴ τοῦ Μάστρο Σίμου τοῦ Σιφνιοῦ, τοῦ χοντροῦ μὲ τὴν καλὴ καρδιά. Ὁ καμαρότος περίμενε ἀνυπόμονος νὰ κόψουμε τὰ λόγια νὰ σερβίρῃ, μὰ ποῦ ὄρεξη γιὰ φαγί—Ὁ καπτὰ Λιδανὸς ἔβγαλε ἕνα χοντρὸ κόκκινο μαντήλι καὶ σφούγγιζε τὰ μάτια του.

—Μωρὲ Σολωμό, εἶπε τοῦ καμαρότου, ἐγὼ δὲ θέλω, τίποτα, σήκωσε τὸ πιάτο ἀπὸ δῶθε, ἐγὼ πηγαίνω στὴ βάρδια μου στὸ πρίντζι, φέρε μου γειά σου ἕνα μισογάλονο γεμᾶτο μπρούσκο... νὰ πάῃ ἡ πίκρα κάτω.

Σκώθηκε καὶ βγῆκε ἔξω, ἀπὲς ἡ σάλα ἡσύχασε καὶ γιὰ ἀρκετὴ ὥρα δὲν ἀκούσαμε ἄλλο παρὰ οἱ ρυθμικοὶ χτύποι τῆς μηχανῆς καὶ τὸ τίναγμα τοῦ ἕλικα, ἐνῷ τὸ βαπόρι σκαμπανέβαζε λυπητερὰ μὲ τὴ φουσκοθαλασσιὰ καὶ τὸ ἀλαφρὸ ἀντιμάμαλο ποῦ τὸ συνειθάει ἡ Μαύρη Θάλασσα.

Νίκος Σαντοριναῖος.

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΠΡΟΣΩΠΑ :

Στὸν κῆπο	***Στὸ σπῆτι***
Ὁ Γέρος	***Ἡ μητέρα***
Ὁ Ξένος	***Ὁ πατέρας***
Μάρθα	***Τὰ δύο κορίτσια***
καὶ Μαρία	***Τὸ παιδὶ***
Ἕνας χωρικὸς	*Βουβὰ πρόσωπα.*
Τὸ πλῆθος	

Ἕνας παλιὸς κῆπος ἀπὸ ἰτιές. Εἰς τὸ βάθος ἕνα σπίτι· ἀπὸ τὰ τρία παράθυρα τοῦ ἰσογαίου του φαίνεται φῶς. Παρατηρεῖται ἀρκετὰ καθαρὰ μία οἰκογένεια ποῦ ἀγρυπνῷ μὲ τὴν λάμπα. Ὁ πατέρας κάθεται κοντὰ στὴ φωτιά. Ἡ μητέρα, ἀκουμπισμένη ἐπάνω στὸ τραπέζι, κοιτάζει στὸν ἀέρα. Δύο κορίτσια, ἀσπροντυμένα, κεντοῦν, ρεμβάζουν καὶ χαμογελοῦν στὴν ἡσυχία τῆς κάμαρας. Ἕνα παιδὶ μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο ἐπάνω στὸν ἀριστερὸ ὦμο τῆς μητέρας, κοιμᾶται. Ὅταν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς σηκώνεται, περπατῷ ἢ κάνει καμιὰ χειρονομία, φαίνεται, πῶς οἱ κινήσες του εἶναι βαρειές, σιγανές, ἀλαργινὲς καὶ σὰν ἀποπνευματωμένες ἀπὸ τὴν ἀπόσταση καὶ τὸν ἀβέβαιο πέπλο τῶν παραθύρων.

Ὁ γέρος καὶ ὁ ξένος μπαίνουν μὲ προφύλαξη μέσα στὸν κῆπο.

Ὁ Γέρος.—*Νά, βρισκόμαστε στὸ μέρος τοῦ κήπου ποῦ εἶναι πίσω ἀπ' τὸ σπίτι. Δὲν ἔρχουνται ποτὲς ἐδῶ. Οἱ πόρτες εἶναι ἀπὸ τἄλλο μέρος — Εἶναι κλεισμένες καὶ τὰ κανάτια κλειστά. Δὲν ὑπάρχουν κανάτια ἀπ' αὐτὸ τὸ μέρος καὶ ἔχω δῇ φῶς.... Ναί· ἀγρυπνοῦνε ἀκόμη μὲ τὴν λάμπα. Τὸ καλὸ εἶναι ποὺ δὲν μᾶς ἔχουν ἀκούσει. ἡ μητέρα καὶ τὰ κορίτσια θὰ βγοῦνε ἴσως καὶ τότε.... τί θὰ κάνουμε τότε;...*

Ὁ Ξένος.—*Τί θὰ κάνουμε;*

Ὁ Γέρος—*Ἤθελα πρῶτα νὰ δῶ ἂν εἶν' ὅλοι τους μέσα στὴ σάλα. Ναί, παρατηρῶ τὸν πατέρα νὰ κάθεται κοντὰ στὴ φωτιά. Μὲ τὰ χέρια ἐπάνω στὰ γόνατα περιμένει.... ἡ μητέρα εἶναι ἀκουμπισμένη ἐπάνω στὸ τραπέζι.*

Ὁ Ξένος.—*Μᾶς κοιτάζει.*

Ὁ Γέρος.—*Ὄχι· δὲν ξέρει τί κοιτάζει· τὰ μάτια της δὲν ἀνοιγοκλείουνε. Δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς δῇ· εἴμαστε μέσα στὴ σκιὰ τῶν μεγάλων δέντρων. Μὴ πλησιάζετε περισσότερο.... Οἱ δύο ἀδερφὲς τῆς πεθαμένης εἶναι κι' αὐτὲς μεσ' τὴν κάμαρα. Κεντοῦν ἀργὰ-ἀργά· καὶ τὸ μικρὸ ἀποκοιμήθηκε. Τὸ ρολόγι ποῦ εἶναι στὴν κώχη δείχνει ἑνιά... Δὲν ὑποψιάζουνται τίποτε καὶ δὲ μιλοῦν.*

Ὁ Ξένος—*Ἂν μποροῦσαμε νὰ κάνουμε τὸν πατέρα νὰ προσέξῃ καταδῶ καὶ νὰ τὸν γνέψουμε; Ἀ! γύρισε τὸ κεφάλι του... Νὰ χτυπήσω σ' ἕνα ἀπὸ τὰ παράθυρα; Πρέπει ἕνας ἀτ' αὐτοὺς νὰ τὸ μάθῃ προτήτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.*

Ὁ Γέρος.—*Δὲν ξέρω ποιόνα νὰ διαλέξω... Πρέπει νὰ προσέξουμε πολύ.... Ὁ πατέρας εἶναι γέρος καὶ ἀσθενικός.... Ἡ μητέρα τὸ ἴδιο· οἱ ἀδερφὲς εἶναι πολὺ νέες.... Κι' ὅλοι τὴν ἀγαποῦσαν σὲ βαθμὸ ποῦ δὲν θ' ἀγαπήσουνε κανένα.... Δὲν εἶχα δεῖ ποτὲ πιὸ εὐτυχισμένο σπίτι... Ὄχι· μὴν πᾶτε κοντὰ στὸ παραθύρι· θᾶναι πολὺ κακό,.... Καλήτερα νὰ τ' ἀναγγείλουμε ὅσο μπορεῖ πιὸ ἀργά· σὰν νἄτανε τὸ πιὸ συνειθισμένο γεγονός. Καὶ νὰ μὴ φαινόμαστε παρὰ πολὺ θλιμμένοι· ἀλλοιῶς ἡ θλίψη τους θὰ ξεπεράσῃ τὴ δική σας καὶ τότε δὲν ξέρουμε τί μπορεῖ νὰ γίνῃ... Πᾶμε ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος τοῦ κήπου. Θὰ χτυπήσουμε τὴν πόρτα καὶ θὰ μποῦμε μέσα σᾶν νὰ μὴν ἔγινε τίποτα. Θὰ μπῶ πρῶτος ἐγώ· δὲ θὰ ξαφνιστοῦνε ἅμα μὲ διοῦνε. ἔρχομαι κἄποτε τὰ βράδια, τοὺς φέρνω λουλούδια ἢ φροῦτα καὶ περνῶ μαζί τους μερικὲς ὧρες.*

Ὁ Ξένος.—*Γιατί πρέπει νὰ σᾶς συνοδεύσω; Πηγαίνετε μόνος· θὰ περιμένω νὰ μὲ φωνάξουν:... Δὲ μ' ἔχουν δῇ ποτέ... Δὲν εἶμαι παρὰ ἕνας περαστικός· εἶμαι ξένος.*

Ὁ Γέρος.—*Καλήτερα νὰ μὴν εἶμαι μόνος. Μιὰ κακὴ εἴδηση, ὅταν δὲν τῆνε φέρνει κανένας μοναχός του δὲν εἶναι τόσο χτυπητὴ καὶ τόσο βαρειά.... Τὸ σκεπτόμουνα στὸ δρόμο ἴσα μ' ἐδῶ.... Ἂν μπῶ μοναχός μου, θὰ χρειαστῇ νὰ μιλήσω ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή· θὰ τὰ μάθουν ὅλα σὲ λίγα λόγια καὶ δὲν θἄχω πιὰ τίποτε νὰ πῶ· καὶ φοβᾶμαι τὴ σιωπὴ ὕστερα ἀπ' τὰ τελευταῖα λόγια ποῦ ἀναγγέλλουν μιὰ συμφορά.... Τότε δὰ σπαράζεται ἡ καρδιά.... Ἐνῷ, ἂν μποῦμε μαζί, θὰ τὰ πῶ ὕστερ' ἀπὸ πολλά...: Π.χ.: νά, τὴ βρῆκαν ἔτσι.... Τὴν πήγαινε τὸ ρέμα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰ χέρια της εἶταν ἑνωμένα.*

Ὁ Ξένος.—*Τὰ χέρια της δὲν εἶταν ἑνωμένα· τὰ μπράτσα της εἶτανε κρεμασμένα στὸ μάκρος τοῦ κορμιοῦ της.*

Ὁ Γέρος.—*Βλέπετε λοιπὸν πῶς μιᾷ κανένας δίχως νὰ τὸ θέλῃ;. Καὶ ξέρεις, ἡ συμφορὰ χάνει τὴ σημασία της μέσα στὶς λεπτομέρειες.... ἀλλοιῶς, ἂν μπῶ δηλ. μοναχός μου καὶ τὸ πῶ μὲ τὶς πρῶτες λέξες, ὅπως τὸ ξέρω, θᾶναι φρίκη καὶ μόνον ὁ Θεὸς ξέρει τί μπορεῖ νὰ γίνῃ.... Ἂν ὅμως μιλήσουμε καὶ οἱ δυὸ μαζί, πότε ἐγὼ καὶ ποτ' ἐσύ, θὰ μᾶς ἀκούσουνε χωρὶς νὰ πολυπροσέξουν στὴν κακὴ τὴν εἴδηση.... Μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἡ μητέρα θᾶναι μπροστὰ ἐκεῖ καὶ ἡ ζωή της, ξέρεις, βαστιέται ἀπὸ μιὰ τρίχα.... Καλὸ εἶναι λοιπὸν τὸ πρῶτο κῦμα νὰ ξεσπάσῃ σὲ μερικὰ λόγια τοῦ ἀέρα.... Πρέπει νὰ μιλᾷ κανένας στοὺς δυστυχισμένους, πρέπει νἄχουνε γύρω τους κι' ἄλλους. Καὶ οἱ πιὸ ἀδιάφοροι βαστοῦν, δίχως νὰ τὸ ξέρουν, ἕνα μέρος τοῦ πόνου.... Κ' ἔτσι μοιράζεται χωρὶς θόρυβο, χωρὶς κόπο, ὅπως ὁ ἀέρας, τὸ φῶς...*

Ὁ Ξένος.—*Τὰ ροῦχά σας εἶναι βρεμμένα καὶ στάζουν ἐπάνω στὶς πλάκες.*

Ὁ Γέρος.—*Μόνο τὸ κάτω μέρος τοῦ μανδύα μου βράχηκε μέσα στὸ νερό—Φαίνεται νὰ κρυώνετε. Τὸ στῆθός σας εἶναι βουτημένο στὴ λάσπη.... Δὲν τῶχα παρατηρήσει στὸ δρόμο, γιατί εἴτανε σκοτεινιά...*

Ὁ Ξένος.—*Μπῆκα στὸ νερὸ ὡς τὴ μέση.*

Ὁ Γέρος.—*Πολλὴν ὥρα πρὶν νἄρθω τὴν εἴχατε βρῆ.*

Ὁ Ξένος.—*Λίγες στιγμὲς προτήτερα. Πήγαινε πρὸς τὸ χωριό· εἶναι ἀργὰ καὶ τὰ πλάγια τοῦ ποταμοῦ σκοτείνιαζαν πιὸ πολύ. Περπατῶντας εἶχα τὰ μάτια καρφωμένα στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα· εἶταν τόσο καθαρό. Ξάφνου διακρίνω ἕνα πράγμα παράξενο.... δύο βήματα μπρὸς ἀπὸ μιὰ τοῦφα καλαμιές... Πάγω κοντὰ καὶ βλέπω τὰ μαλλιά της ἀνάτριχα σὲ σχῆμα σχεδὸν κυκλικὸ νὰ στριφογυρνοῦν ὅπως στριφογυρνοῦσε τὸ ρέμα....*

Μέσα στὴν κάμαρα, τὰ δυὸ κορίτσια γυρνοῦν τὸ κεφάλι τους κατὰ τὸ παράθυρο.

Ὁ Γέρος.—*Βλέπετε; ἀνασηκώνουντοι τὰ μαλλιὰ τῶν δύο ἀδερφάδων της στοὺς ὤμους των.*

Ὁ Ξένος.—*Γύρισαν τὰ κεφάλια τους καταδῶ.... Μὰ μόνον αὐτό... Θὰ μίλησα κάπως δυνατά.. (Οἱ δύο ἀδερφὲς ξαναπέρνουν τὴν πρώτη τους στάση). Δὲν κοιτάζουν ὅμως πιά.... Μπῆκα στὸ νερὸ ὡς τὴ μέση, τὴν πιάνω ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὴν τραβῶ δίχως κόπο στὴ ἄκρη τοῦ ποταμοῦ.... Εἶταν ὄμορφη σὰν τὶς ἀδερφές της....*

Ὁ Γέρος.—*Ἴσως νἆταν καὶ πιὸ ὄμορφη.... Δὲν ξέρω γιατί ἔχασα ὅλο τὸ θάρρος μου...*

Ὁ Ξένος.—*Γιὰ ποιὸ θάρρος μιλᾶτε; Κάναμε ὅ,τι μποροῦσε νὰ κάμῃ κάθε ἄνθρωπος.... Μία ὥρα πρὶν εἴτανε πεθαμένη....*

Ὁ Γέρος.—*Εἴτανε ζωντανὴ σήμερα τὸ πρωϊ!... Τὴν εἶχα συναντήσει βγαίνοντας ἀπ' τὴν ἐκκλησία.... Μ' εἶχε πεῖ πῶς πήγαινε νὰ δῇ τὸν παπποῦ της ποῦ καθότανε ἀπὸ τἀντικρυνὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, ἐκεῖ ποῦ τὴ βρήκατε.... Δὲν ἤξερε ποῦ θὰ τὴν ξανάβλεπα... Μοῦ εἶχε φανῆ πῶς εἴταν ἕτοιμη νὰ μοῦ πῇ κἄτι· κατόπιν ὅμως δὲν τόλμησε νὰ τὸ πῇ κι' ἔφυγεν ἀπότομα. Τώρα τὸ σκέφτουμαι.... Καὶ δὲν εἶχα δεῖ τίποτε.... Χαμογέλασε καθὼς χαμογελοῦν ἐκεῖνοι ποῦ θέλουν νὰ μὴν ποῦν κἄτι ἢ καθὼς ἐκεῖνοι ποῦ φοβοῦνται μήπως τοὺς καταλάβουν.... Φαινόνταν πῶς εἶχε μιὰ μισοβυσμένη ἐλπίδα.... τὰ μάτια της δὲ λάμπανε καὶ σχεδὸν δὲν μ' ἐκοίταζαν....*

Ὁ Ξένος.—*Κάτι χωρικοὶ μ' εἶχαν πῇ πῶς τὴν εἶδαν νὰ γυρνᾷ ὡς τὸ βράδυ στὴν ἀκροποταμιά... Νομίζανε πῶς γύρευε λουλούδια.... Μπορεῖ ὁ θάνατός της....*

Ὁ Γέρος.—*Δὲν ξέρει κανένας.... Καὶ μπορεῖ νὰ ξέρῃ;.... Μπορεῖ νὰ εἴτανε ἀπ' ἐκεῖνες ποῦ δὲν θέλουνε νὰ ποῦν τίποτε καὶ ξέρεις, κάθε ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ ἔχῃ πολλοὺς λόγους νὰ μὴ ζῇ πιά.... Δὲν βλέπεις μεσ' τὴν ψυχή, καθὼς βλέπεις μέσα στὴν κάμαρα αὐτήνα. Ζῇ κανένας μῆνες ὁλάκαιρους κοντὰ σ' ἕνανα ποῦ εἶναι ἀποφασισμένος ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτο καὶ πιὰ ἡ ψυχή του δὲ λιγιέται. Κουβεντιάζεις μαζί του χωρὶς νὰ τὸ σκεφθῇς· καὶ βλέπετε τί γίνεται κατόπι.... Μιλοῦν κι' αὐτὲς γιὰ τὸ λουλούδια ποὺ πέφτουνε χαμογελῶντας καὶ κλαῖνε στὰ σκοτεινά.... Κι' ἕνας ἄγγελος δὲ θἄβλεπε ὅτι ἔπρεπε νὰ δῇ· κι' ὁ ἄνθρωπος, ξέρεις, δὲν τὰ καταλαβαίνει παρὰ στὰ στερνά, ὕστερα ἀπ' τὸ κακό.... Ἐχτὲς τὸ βράδυ, εἴταν ἐκεῖ κοντὰ στὴ λάμπα, καθὼς καὶ οἱ ἀδερφές της καὶ δὲ θὰ τὶς βλέπατε ὅπως πρέπει νὰ τὶς βλέπετε, ἂν δὲ γεγούνταν ὅ,τι γένηκε.... Μὲ φαίνεται πῶς τὶς βλέπω πρώτη φορά.... Πρέπει νὰ προσθέσῃ κανέ-*

νας κάτι, εἰς τὴν συνειθισμένη ζωὴ προτοῦ μπορέση νὰ τὴν καταλάβη . . . . Εἶναι στὸ πλευρό σας, τὰ μάτια σας δὲν τὶς ἀφήνουν ποτές· καὶ δὲν τὶς καταλαβαίνετε καλὰ παρὰ μόνον ὅταν φεύγουν γιὰ πάντα . . . . Καὶ ὅμως τί παράξενη ψυχοῦλα ποῦ εἶχε· Τὶ κακόμοιρη, ἁπλοϊκὴ καὶ ἀστείρευτη ψυχοῦλα θἄχε, ἂν ἔκαμε αὐτὸ ποῦ ἐξάπαντος ἔκαμε . . . .

Ὁ Ξένος.—*Αὐτὴ τὴ στιγμὴ σωπαίνουν καὶ χαμογελοῦνε μέσα στὴν κάμαρα . . . .*

Ὁ Γέρος.— *Εἶναι ἥσυχοι . . . . Δὲν τὴν περίμεναν ἀπόψε . . . .*

Ὁ Ξένος.— *Χαμογελοῦν ἀκίνητοι . . . . ἀλλὰ νὰ ὁ πατέρας ἔβαλε τὸ δάχτυλό του στὰ χείλη . . . .*

Ὁ Γέρος.— *Δείχνει τὸ παιδάκι ποῦ εἶναι ἀποκοιμισμένο ἐπάνω στὴν καρδιὰ τῆς μάννας του.*

Ὁ Ξένος.—*Δὲν τολμᾷ νὰ σηκώση τὰ μάτια της, φοβᾶται μὴν ταράξη τὸν ὕπνο του . . . .*

Ὁ Γέρος.—*Δὲν ἐργάζουνται πιὰ τὰ κορίτσια. . . . Βαθειὰ σιωπὴ βασιλεύει.*

Ὁ Ξένος.—*Ἀφῆκαν νὰ πέση τὸ ἄσπρο μεταξένιο κουβάρι . . . .*

Ὁ Γέρος. — *Κοιτάζουν τὸ παιδί . . . .*

Ὁ Ξένος.—*Δὲν ξέρουν πῶς τὸ κοιτάζουν κ' ἄλλοι...*

Ὁ Γέρος.—*Μᾶς κοιτάζουν κι' ἐμᾶς . . . .*

Ὁ Ξένος.—*Σηκῶσαν τὰ μάτια . . . .*

Ὁ Γέρος.— *Καὶ ὅμως δὲν μποροῦν νὰ δοῦν τίποτε.*

Ὁ Ξένος.— *Φαίνουνται εὐτυχισμένοι, ποῦ νὰ ξέρουν τί τρέχει . . . .*

Ὁ Γέρος.—*Νομίζουν πῶς εἶναι ἀσφαλισμένοι . . . Ἔχουν κλείσει τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα ἔχουν σιδερένια κάγκελα . . . . Στερεώσανε τοὺς τοίχους τοῦ παλιοῦ σπιτιοῦ, ἀμπαρώσανε τὶς τρεῖς βαλανιδένιες πόρτες . . . . Προνοήσανε ὅ,τι μπορούσανε νὰ προνοήσουν . . . .*

Ὁ Ξένος.—*Πρέπει ἐπὶ τέλους νὰ τὸ ποῦμε . . . . Μπορεῖ νἄρθῃ κανένας νὰ τ' ἀναγγείλῃ ξαφνικά . . . . Ὑπήρχανε πολλοὶ χωρικοὶ στὸ μέρος ποῦ βρίσκεται ἡ πεθαμένη . . . . Ἂν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς χτυποῦσε τὴν πόρτα . . . .*

Ὁ Γέρος.— *Ἡ Μάρθα κι' ἡ Μαρία βρίσκονταν κοντὰ στὴν πεθαμένη. Οἱ χωρικοὶ πηγαίνανε νὰ φκιάσουν ἕνα νεκροκράββατο ἀπὸ φυλλώματα. Εἶπα στὴν μεγάλη νἄρθῃ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ γλήγορα τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ ξεκινοῦσε ἡ νεκρικὴ συνοδία. Νὰ τὴν περιμένουμε νἄρθῃ· θὰ μὲ συνοδεύσῃ . . . . Δὲν μποροῦμε πιὰ νὰ τοὺς κοιτάζουμε ἔτσι . . . . Νομίζω πῶς δὲν ἔχουμε παρὰ νὰ χτυπήσουμε τὴν πόρτα, νὰ μποῦμε μέσα, νὰ βροῦμε μερικὲς φράσες νὰ ποῦμε . . . .*

Μπαίνει ἡ Μαρία

Μαρία.—*Ἔρχουνται, παπποῦ.*

Ὁ Γέρος.—*Ἐσὺ εἶσαι ; Ποῦ εἶναι ;*

Μαρία.— *Εἶναι κατακεῖ, στὸ τελευταῖο βουναλάκι.*

Ὁ Γέρος.—*Θἀρθοῦνε σιγά ;*

Μαρία.—*Τοὺς εἶπα νὰ ψάλλουνε μὲ σιγανὴ φωνή. Ἡ Μάρθα τοὺς συνοδεύει.*

Ὁ Γέρος.—*Εἶναι πολλοί ;*

Μαρία.—*Ὅλο τὸ χωριὸ ἀκλουθάει τοὺς νεκροφόρους. Εἶχαν καὶ φῶτα· τοὺς εἶπα νὰ τὰ σβύσουν.*

Ὁ Γέρος.—*Ἀπὸ ποῦ ἔρχουνται ;*

Μαρία. — *Ἀπὸ τὸ μικρὸ μονοπάτι. Περπατοῦν ἀργὰ ἀργά.*

Ὁ Γέρος.—*Εἶναι καιρός.*

Μαρία.—*Τώπατε, παπποῦ ;*

Ὁ Γέρος.—*Τὸ βλέπεις, δὲν εἴπαμε τίποτε. Περιμένουν ἀκόμη μὲ τὴν λάμπα . . . Κοίταξε, παιδί μου, κοίταξε. Θὰ διῆς κάτι ἀπ' τὴ ζωή . . .*

Μαρία. *Ὤ ! πῶς φαίνουνται ἥσυχοι ! . . . Θαρρῶ πὼς τοὺς βλέπω σὰ σὲ ὄνειρο . . .*

Ὁ Ξένος.—*Προσέξτε, εἶδα νὰ τρεμουλιάσουν οἱ δυὸ ἀδερφές . . .*

Ὁ Γέρος.—*Σηκωθήκανε . . .*

Ὁ Ξένος.—*Νομίζω πῶς ἔρχονται κατὰ τὰ παράθυρα . . .*

(Ἀκολουθεῖ) ***(Μαίτερλιγκ)***

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Ὁ Κόκκινος, τὸ καλὸ τὸ σκυλὶ μὲ τὸ σγουρὸ τὸ μαλλὶ καὶ τὰ ζωηρὰ κ' ἔξυπνα μάτια, ζοῦσε χαρούμενος πάντα στὴν ἐρημική του τὴ γειτονιά. Ὅλοι τὸν ἀγαποῦσαν κι' ὅλους τοὺς ἀγαποῦσε. Εἶταν τὸ χαϊδεμένο ζῶο τῆς γειτονιᾶς κι' ὁ φύλακάς της ὁ ἄγρυπνος. Ποῦ νὰ τολμήσῃ κανένα ξένο σκυλί, χαμένο ἢ ἀπὸ σκοπό, νὰ πατήσῃ τὰ ἱερά του σύνορα. Ὁ Κόκκινος τότε τὸ καλὸ τὸ σκυλὶ γινότανε θηρίο, ἀγρίευε, ἔτριζε τὰ δόντια του καὶ ρίχνονταν ἐπάνω του νὰ τὸ κομματιάσῃ μὲ τὸν πιὸ ἀμείλικτο τρόπο. Σὰν περνοῦσε κανένας διαβάτης, ἔτρεχε καὶ τόνε μύριζε, τόνε ξέταζε προσεχτικά. Καὶ ἂν ἔδειχνε ὕποπτα σημεῖα, τόνε γαύγιζε, τοῦ ἔδειχνε τὰ δόντια, γρύλλιζε. Σὰν πάλε τοῦ φαινότανε ἥσυχος, ἀπείραχτος θνητός, γύριζε μόνο μὲ μιὰ μικρὴ διαμαρτυρία, γιατὶ ταράχτηκε ἀπὸ τὴ μακαριστὴ ἡσυχία του καὶ κουλουριαζότανε στὸ συνηθισμένο του τὸν τόπο. Κ' ἐκεῖ σὰν ἀμέριμνος ἔκλειε μὲ νωχέλεια τὰ μάτια του ἢ τὰ μισόκλειε καὶ φαίνονταν πῶς ἀναπαυότανε. Μὰ ὁ Κόκκινος εἶχε πάντα τὸ νοῦ του σὲ προσοχή.

Ἡ γειτονιὰ ἐξυμνοῦσε τὰ προτερήματά του. Ὁ Κόκκινος τὸ περίφημο σκυλί . . . Καὶ δὲν εἶξερε ποιὸς νὰ τὸν πρωτοχαϊδέψῃ, ποιὸς νὰ τὸν πρωτοταΐσῃ . . .

Μιὰ μέρα ὅμως ηὕρανε τὸν Κόκκινο, τὸ καλὸ τὸ σκυλί, πεσμένο πλάϊ στὸ πεζοδρόμι βαρειὰ ἄρρωστο.

Ἀπὸ τὸ πρωὶ σπασμοδέρνονταν, ἀπὸ τὸ στόμα του ἔβγαιναν ἀφροί, μούγκριζε, ἀγωνιοῦσε. Τί ἔχει ὁ Κόκκινος τὸ καλὸ τὸ σκυλί . . . Ὅλη ἡ γειτονιὰ ρωτιούνταν. Τὸν περιποιήθηκαν, τόνε ρίζανε δροσερὸ νερό, τὸν κινήσανε μὲ τὸ πόδι τους, προσπαθήσανε νὰ τοῦ δώσουνε ζωή. . . Μὰ ὁ Κόκκινος μὲ θολωμένα μάτια, τρέμοντας, ἀναίστητος στὰ ὅσα γίνονταν τριγύρο του, βασανιζότανε, σπαρταροῦσε, τσίτωνε τὰ πόδια του, ἀκινητοῦσε τώρα καὶ ξανάρχιζε πάλε τὰ σπαρταρίσματά του καὶ τσιτώνονταν οἱ φλέβες του καὶ ἀναταράζονταν τὸ κορμί του.

Οἱ γειτόνοι ἀφοῦ τὸν περιποιήθηκαν πολύ, τὸν ἄφησαν ὕστερα στὴν τύχη του . . .

Καὶ ἡ ἀγωνία του ξακολουθοῦσε ἐκεῖ πλάι στὸ πεζοδρόμι, σιὸν ἀγαπημένο του τὸ δρόμο.

Τὰ μάτια του ἐξωγκώθηκαν . . . Ἀγωνιζότανε τώρα ἀτὸ κοντὰ μὲ τὸ θάνατο, πότε μὲ δύναμη, μὲ ὁρμή, μὲ ἀπεγνωσμένη προσπάθεια, μὲ ἀγάπη πρὸς τὴ ζωή, ποῦ ἔφευγε καὶ πότε ἀπελπισμένα, ἀδύνατα, νεκρωμένα.

Καμμιὰ φορὰ τέτοια εἶταν ἡ ἀκινησία του, ποῦ τὸν παίρνανε γιὰ ψόφιο καὶ σκεφτόντανε νὰ τόνε φορτώσουνε στὸ κάρρο τοῦ σκουπιδᾶ . . . Μὰ ἡ ἀκινησία του δὲ βαστοῦσε πολύ . . . Ἄρχιζαν πάλι οἱ σταριαρισμοί, οἱ σπασμωδικὲς κινήσεις, τὰ τεντώματα τῶν ποδιῶν καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἐλαφρά, πολὺ ἐλαφρὰ μουγκρίσματα ζωῆς, ποῦ χάνεται μακριά, ἔβγαιναν ἀτὸ τὸ στῆθος του μ' ἕνα συσπασμὸ τῶν χειλιῶν του.

Οἱ διαβάτες περνοῦσαν ἀμέριμνοι ἀπὸ τὴν ἐρημικὴ γειτονιά. Σπάνια νὰ ρίψῃ κανεὶς μιὰ πονετικὴ ματιὰ στὸ δύστυχο τὸ ζῶο, ποῦ ἄλλες φορὲς στὸ διάβα τους κουνοῦσε χαρούμενα τὴν οὐρά του καὶ ἔγλειφε τὰ χέρια τους ἀπὸ χαρά. Τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς παίζαν ἐκεῖ που μπίκο καὶ καμμιὰ φορὰ ἤρχονταν κοντὰ στὸν Κόκκινο καὶ βλέποντάς τον ἔλεγαν :

— Ψόφησε . . .

— Ὄχι, ρέ, δὲ βλέπεις πῶς κινᾶνε τὰ χείλια τους.

— Σὲ κομμάτι ὅμως θὰ τὸ πῇ.

Καὶ ξανάρχιζαν τὸ μπίκο μὲ πόθο, σὰν νὰ μὴ γίνονταν τίποτα.

Τὸ ἀπομεσήμερο ἕνας ξένος σκύλος πέρασε ἀπὸ κοντά του. Τόνε κοίταξε μιά, μούγκρισε, τραβήχτηκε λίγο πίσω καὶ ὕστερα ὁρμητικὸς χύθηκε ἀπάνω του καὶ τόνε δάγκασε. Ὁ Κόκκινος ἔκανε μιὰ μικρὴ κίνηση καὶ μούγκρισε κι' αὐτὸς ἐλαφρά . . . Ὁ ξένος σκύλος τὸν ξανακοίταξε ἀκόμη μιὰ φορά, ἔδειξε τὰ δόντια του μ' ἕνα παραταμένο γρυλλισμὸ καὶ ὑπερήφανος τράβηξε τὸ δρόμο του.

Σὲ λίγο φάνηκε ἀπὸ μακριά, ἀτὸ τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ ἐρημικοῦ δρόμου, νὰ ἔρχεται ἕνα κάρρο, βαρὺβαρύ, φορτωμένο ἀλεύρια. Ὁ καρραγωγέας καθότανε στὸν τόπο του καὶ συχνὰ-πυκνὰ χτυποῦσε τἄλογό του μὲ τὸ μακρύ του τὸ καμιτσίκι. Καὶ τἄλογο τσιτώνοντας τὰ πόδια, μακραίνοντας τὸ λαιμό, ὀρθώνοντας ταὐτιὰ ἔσερνε τὸ σταυρό του, τὸ βαρὺ κάρρο, ποῦ προξενοῦσε ἕνα φοβερὸ κρότο, ποῦ ἐνταρντάνιζε ὅλη τὴ γειτονιά.

Ὀλίγο κατ' ὀλίγο πλησίασε. Ὁ σκληρὸς κρότος ἐπάνω στὸ λιθόστρωτο τάραξε στὶς τελευταῖες του στιγμὲς τὸν Κόκκινο, κ' ἔκανε ἕνα ἀτότομο ἀνατιναγμό. Τὸ ἄλογο λαφιάστηκε καὶ κοντοστάθηκε. Ὁ καρραγωγέας σηκώνεται μὲ ὁρμὴ καὶ τὸ χτυπᾷ ἀλύπητα μὲ τὸ μακρύ του τὸ καμιτσίκι. Τὸ χτυπᾷ, τὸ χτυπᾷ φωνάζοντας :

— Ντεεέ ! ρημάδι ! . .

Τὸ ἄλογο χλιμίντρησε ἀπὸ τὸν πόνο. Χτύπησε δυνατὰ μὲ τὰ πέταλά του τὸ ἔδαφος καὶ τάχυνε τὰ βήματά του. Οἱ δυὸ τροχοὶ τοῦ κάρρου βαριοί, ἀδυσώπητοι πέρασαν ἀτὸ πάνω ἀπὸ τὰ τεντωμένα πόδια τοῦ Κόκκινου . . . κι' ὁ Κόκκινος, τὸ καλὸ τὸ σκυλί, δὲν εἶχε πιὰ τὴ δύναμη νὰ διαμαρτυρηθῇ . . . Ἔκανε δυὸ τρεῖς χαλαρὲς κινῆσες . . . Ἡ ἀναπνοή του ἔβγαινε ἀριὰ ἀπὸ τὸ στῆθος του καὶ ἡ κοιλιά του φούσκωνε καὶ ξεφούσκωνε σὰ φούσκα, ποῦ γιόμιζε μὲ μιᾶς ἀγέρα καὶ ἄδειαζε ἀμέσως. Ὁ καρραγωγέας σὰν προχώρησε πέντε-δέκα βήματα, γύρισε πίσω καὶ εἶδε . . . Τὰ μάτια του λάμπανε ἀτὸ ὀργή. Ἀκόμη βαστοῦσε ὄρθιο τὸ καμιτσίκι του, ἕτοιμο νὰ πέσῃ κάτου, κι' ἀτὸ τὰ σφιγμένα του τὰ δόντια γλύστρησε μὲ μουγκρητὸ ἡ βλαστήμια :

— Σκυλόσκυλο ! . . σοῦ ἄλλαξα τὸ γονιό . . .

Καὶ ξακολούθησε τὸ δρόμο του βλαστημώντας ἀκόμη.

— Τὴν ψυχή σου ! . . Πῆγε νὰ ψοφήσῃ κάτω ἀπὸ τὸ καρούλια . . . Τὸ ἄτιμο ! . .

Καὶ ξεθυμαίνοντας σιἄλογό του τοῦ κατέβασε μιὰ δυνατὴ καμιτσικιὰ στὰ πισινὰ γρυλλίζοντας :

— Ντεεέ ! . .

Ἐνῶ ὁ Κόκκινος, τὸ καλὸ τὸ σκυλί, ἀνατινάχτηκε γιὰ τελευταία φορά, πλάγιασε τὸ κεφάλι του καὶ ἔμεινε ἀκίνητος.

Ἀ. Γεωργιάδης.

ΠΩΛ ΒΕΡΛΑΙΝ

Ὁ ὁλόκληρον τὸ ἔργον τοῦ Πὼλ Βερλαὶν εἶναι ἡ ἱστορία μιᾶς μάχης. Ἡ σὰρξ καὶ τὸ πνεῦμα διεξεδίκουν τὴν ψυχήν του. Ἥτο ἡ πάλη, τὴν ὁποίαν ὑφίστανται πάντες, ἕως ὅτου τὸ χριστιανικὸν πνεῦμα ἐξασθενούμενον βαθμηδὸν θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν συμφωνίαν τῶν δύο ἀρχαίων ἀντιπάλων καὶ θὰ φέρῃ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἑνότητα εἰς τὴν ἀνθρωπίνην συνείδησιν.

Ὁ Βερλαὶν δὲν ἐγνώρισέ ποτε τὴν γαλήνην. Ρίπτεται ἀπὸ τὸν πόνον εἰς τὴν μετάνοιαν, ἀπὸ τὴν ἀσέλγειαν εἰς τὸν ἐξιλασμόν, ἀπὸ τὴν χαρὰν εἰς τὴν λύπην καὶ εἰς τὴν κατάνυξιν. Ἡ ἀγωνία ταράσσει τὴν ὕπαρξίν του, ἡ προσευχὴ τὸν ἡσυχάζει, ὅλος πῦρ εἶναι πάντοτε, εἴτε ἀπὸ κακίαν, εἴτε ἀπὸ ἀρετήν. Ἐρυθραὶ φλόγες ἢ λευκὰ ἀμυδρὰ φῶτα κατατρώγουν αὐτὸν ἢ τὸν φωτίζουν μὲ τὰ καύματά των, μὲ τὸ φέγγος των. Κατὰ βάθος, εἶναι τόσον ἀνήρ, ὅσον καὶ χριστιανός. Καὶ ὡς μέγας ποιητὴς ἐξεδήλωσε τὴν διπλῆν αὐτὴν φύσιν του, τὴν ἔψαλε, τὴν ἀπαθανάτισε.

«Μεγάλος ποιητὴς» εἶπα. Θὰ ἐπεθύμουν νὰ ἀποδείξω διατὶ ὁ Πὼλ Βερλαὶν εἶναι ἄξιος τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ τίτλου. Μέγας ποιητὴς εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἀναμιγνύει τόσον στενῶς τὴν ἀτομικότητά του μὲ τὸ ὡραῖον, ὥστε ν' ἀποτυπώνῃ εἰς αὐτὸ μίαν νέαν στάσιν, ἡ ὁποία νὰ εἶναι αἰωνία. Κατὰ πρῶτον φαίνεται ὅτι ἐκμυστηρεύεται, ὅτι ἐξωτερικεύει, ὅτι ἐξάπτει μόνον ἑαυτόν, ἀνακαλύπτει μις κατόπιν ὅμως ὅτι τὸ ἐκλεκτὸν αὐτὸ ὂν εἶναι τόσον σύμφωνον μὲ τὰς ἰδέας τοῦ αἰῶνός του, μὲ τὴν ἐξέλιξιν τὴν συνεχῆ τῆς ἀνθρωπότητος, ὥστε παίρνει τὴν σφραγῖδα: ἡ συνείδησις ὅλων. Δύναται τις νὰ εὕρῃ συνδυασμένας τὴν γενικότητα μὲ τὴν ἀτομικότητα. Δημιουργία καὶ ἀναγνώρισις, προσφορὰ καὶ ἀποδοχή. Ἐνίοτε οἱ μεγάλοι ποιηταὶ διέρχονται διαδοχικῶς ὡς ἀντιθέσεις. Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ὑπῆρξε ζωγράφος καὶ πλέκτης ὀνείρων. Τὴν γλῶσσα τὴν ὑλοποίησε. Ἔκαμε πλαστικὴν τὴν φράσιν, ἐτόνισε τὰς ἐσοχὰς καὶ ἐξοχὰς καὶ ἐνέδυσεν αὐτὴν διὰ φορεμάτων ποῦ φαντάζουν. Ἠρεύνησεν εἰς τὰ λεξικὰ διὰ νὰ εὕρῃ λέξεις, αἱ ὁποῖαι νὰ εἶναι ὅμοιαι πρὸς ταὺς πολυτίμους λίθους καὶ τὰ μέταλλα. Οἱ πλούσιοι καὶ ἐκλεκτοὶ ἦχοι ἐλάμβανον ἀποχρώσεις διαφόρους. Ὁ συνδυασμὸς τῶν ζωηρῶν χρωμάτων παρίστανε τὰς στροφάς του ὡς ἀνατινάζομένας φλόγας πυρκαϊᾶς. Πολλάκις ὁ ζωγράφος ἐγίνετο γλύπτης. Τὸ δὲ σιδηροφόρον καὶ ἀστραπόβροντον ἱππικὸν τῶν στίχων του, διέσχισε μὲ τῶν σαλπίγγων τοὺς ἦχους τὰς ἠχηέσσας κοιλάδας τοῦ ρωμαντισμοῦ.

Ὁ Βερλαὶν ἦτο τὸ ἐναντίον, μουσικὸς καὶ συνεκίνει. Ἔκαμε τὴν γλῶσσαν πνεῦμα· αἱ διάφοροι ἀποχρώσεις, τὸ λύγισμα καὶ ἡ διάθλασις τῆς φράσεως τὸν ἔθετο εἰς πειρισμόν. Συνέταξε φράσεις ἐξόχους, λεπτάς, πολὺ λεπτάς, ρευστάς, αἱ ὁποῖαι ὁμοιάζουν πρὸς ψιθύρισμα ἀνέμου λεπτόν, πρὸς ἦχον φλογέρας εἰς τὸ ἡμίφως ἢ τὸ σεληνόφως, πρὸς θροῦν μεταξίνης ἐσθῆτος, κινουμένης ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, πρὸς ῥῖγος κρυστάλλων ἐπὶ ἐταξέρας. Ἐνίοτε περιεῖχον μόνον τὴν λιγηρὰν κίνησιν δύο ἑνουμένων χειρῶν. Ἀπεδόθη ἡ ἀθωότης τῶν πραγμάτων, ἡ διαύγεια, ἡ ἀγνότης. Ὁ Βερλαὶν εἰσεχώρησε καὶ ἐξηρεύνησε τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἐμελέτησε κακίας τινὰς τῆς παρακμῆς. Ἐξύμνησε τὴν ἐνδόμυχον, τὴν σιωπηλὴν τρυφερότητα. Καὶ ἔψαλε πρὸ παντὸς τὸν μυστικισμόν! Ἡ δόξα τοῦ Βερλαίν, πρωτότυπος, συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οὗτος ἐνετηνεύσθη, ἔζησε καὶ οἰκοδόμησεν ἕνα ἔργον τέχνης, τὸ ὁποῖον λάμπει, μεγαλύνει τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἰδεαλισμοῦ καὶ τῆς πίστεως, ποῦ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρχισαν νὰ ἐπανανθίζουν.

Μερικοὶ ἠθικολόγοι κατηγόρησαν τὸν παραλυμένον καὶ ἁμαρτωλὸν βίον τοῦ Βερλαίν. Ἀμφιβάλλει κανεὶς ἀλήθεια, ὅταν συλλογισθῇ τὴν μετάνοιαν του, τὴν ταπεινότητά του, τὴν ἀγαθότητά του, τὸ μαρτύριον, μὲ τὸ ὁποῖον ἐξηγόρασε τὴν ζωὴν αὐτήν, ἐὰν πρέπῃ νὰ τὸν λυπηθῇ. Ἀ! ἰδοὺ ἡ στιγμὴ ὅπως ἐπαναλάβῃ τις τὰ λόγια ἑνὸς σοφοῦ ἁγίου. Εὐλογημένα σφάλματα, θαυματουργὰ καὶ γόνιμα ξεγλυστρήματα.

Emile Verhaeren.

ΤΟ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟ ΜΟΥ ΟΝΕΙΡΟ

Μὲ συνεπέρνει ἕνα ὄνειρο παράξενο συχνά·
Πὼς ἀγαπῶ κοὶ μ' ἀγαπᾶ κάποια γυναίκα ξένη,
Ποὺ δίχως ἴδια ὁλότερα ἐμπρός μου πάντα νὰ βγαίνει,
Οὔτε ὅλως διόλου ἀλλοιώτικη, μ' ἔννοεῖ καὶ μ' ἀγαπά.

—

Γιατὶ μ' ἔννοεῖ· μὰ κ' ἡ καρδιά μου, ποὺ ξεχωριστὰ
Γι αὐτὴ μονάχα, ἀλίμονο, διάφανη ποὺ ἀπομένει,
Παύει νὰ εἶνε καὶ πρόβλημα γι αὐτή, ὅταν δακρισμένη,
Στὸ ὑγρὸ κι ὠχρό μου μέτωπο σκορπᾶ λίγη δροσιά.

—

Εἶνε ξανθή; μελαχροινή: Δὲν ξέρω. Ὅμως μοῦ μένει
Στὸ νοῦ πὼς ἔχει ὄνομα ποὺ ἀντιλαλεῖ γλυκά,
Σὰν ἐρωμένης, ποὺ ἡ ζωὴ τὴν ἔχει ἐξωρισμένη.

—

Ἔχει ματιὰ σὰν ἄγαλμα καὶ μέσα στὴ λαλιά,
ποὺ σοβαρὴ καὶ σιγανή, μοιάζει σὰ μακρισμένη,
Ἔχει ἕναν τόνο ἀγαπητῆς φωνῆς, ποὺ ἔσβυσε τιά.

(Paul Verlaine). ***Ἡρ. Γ. Πίντζας.***

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΙΔΕΑΙ

Οἱ λόγιοι μας.

Ὁ Παρατηρητής. Καὶ τί θέλετε τώρα;

Ὁ ἐξεταστής. Νὰ μοῦ πῆτε ἐὰν ἔχωμεν φιλολογίαν. Εἶναι ζήτημα ἐνδιαφέρον. Δὲν ἐννοῶ τὸ πανελλήνιον, διὰ τὸ πανελλήνιον τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐξητάσθη πολλὰς φορὰς καὶ ἀπεδείχθη μὲ τὸν πλέον περιφανῆ τρόπον ὅτι ἔχει κάτι, ἀρκετὰ μάλιστα ἀξιόλογον... Ὁ Παλαμᾶς, ὁ Καρκαβίτσας, ὁ Θεοτόκης, ὁ Γρυπάρης, ὁ Πορφύρας, ὁ Μωραϊτίδης, ὁ Ψειλορίτης, ὁ Μαλακάσης, ὁ Σκίπης, ὁ Χόρν, ὁ Μελᾶς, ὁ Νιρβάνας καὶ πολλοὶ ἀκόμη ἄλλοι, εἶναι ὀνόματα ποῦ πρέπει κανεὶς νὰ ὁμιλῇ μὲ κάποιον σεβασμὸν δι' αὐτά.

Παρ. Ἀλλά...

Ὁ Ἐξετ. Σᾶς ἐρωτῶ διὰ τὴν πόλιν μας, ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν πόλιν μας. Κάτι βλέπω τώρα τελευταίως νὰ κινεῖται.

Παρ. Μὲ θέτετε εἰς δύσκολον θέσιν... Ἂν σᾶς εἴπω ἁπλῶς ὅτι ἔχομεν ἢ δὲν ἔχομεν φιλολογίαν, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι σπουδαῖον, ἀλλὰ θὰ μοῦ ζητήσετε, εἶμαι βέβαιος καὶ ἀποδείξεις, διὰ τὸ ἕνα ἢ τὸ ἄλλο λόγον, ὀνόματα καὶ κάτι περισσότερον τῶν ὀνομάτων.

Ὁ Ἐξετ. Ἄλλως τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτο δικαιολογημένον... Ἔχομεν λοιπὸν φιλολογίαν ἢ ὄχι;

Ὁ Παρ. Πῶς δὲν ἔχομεν, ἀφοῦ ὑπάρχουν πέντε δέκα ποῦ γράφουν... μεγάλο ἢ μικρό, ἐπὶ τέλους γράφουν, ἢ ὅπως θὰ ἔλεγε ἕνας αὐστηρὸς φίλος μου, μουντζουρώνουν τὸ ἀθῶο χαρτί. Ἐγὼ φρονῶ ὅτι ἔχομεν φιλολογίαν, δὲν εἶναι βέβαια σπουδαία, ἀλλὰ νομίζετε ὅτι θὰ ὠχριάσῃ εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε νὰ μᾶς κάμῃ καὶ ἡμᾶς νὰ ὠχριάσωμεν ἀπὸ ἐντροπήν, ἂν τὴν θέσωμεν παραπλεύρως εἰς τὴν λοιπὴν ἑλληνικήν; Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν ἔχομεν βέβαια ἕνα Παπαδιαμάντην, ἕνα Παλαμᾶν ἢ ἕνα Γρυπάρην, ἐπὶ τέλους ὅμως ἔχομεν μερικούς, περὶ τῶν ὁποίων ἀξίζει νὰ γίνῃ κάποιος λόγος. Ποῖον ἄλλο τμῆμα τοῦ ἔξω τῆς Ἑλλάδος Ἑλληνισμοῦ ἔφθασε φιλολογικῶς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐὰν ἐξετάσῃ κανεὶς τὰς διαφόρους συνθήκας, θὰ τὸ εὕρῃ πολὺ εὐάρεστον. Τί ἔκαμε μέχρι τοῦδε ἡ Σμύρνη, ἀσήμαντα πράγματα. Οὔτε ὁ Ἀργυρόπουλος, ὁ πρὸ ὀλίγου παρασημοφορηθεὶς ὑπὸ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, οὔτε ὁ Σεφεριάδης, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτὸς ὁ Ἄγγ. Σημηριώτης — ἂς τὸν ὀνομάσωμεν Σμυρναῖον — ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερβοῦν τὸ ὡραῖον μέτριον. Κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους γράφοντας συμπολίτας των δὲν ἔδειξε ἕνα ἰδιαίτερον χαρακτηρισμόν, ἀλλ' ἄφησαν νὰ συρθοῦν ἀπὸ τὸ κοινὸν καὶ τετριμμένον. Καὶ ποῖος μᾶς διεπίστωσεν ὅτι εἰσῆλθεν εἰς τὸν φωτολουσμένον ἐκεῖνον παράδεισον, τὸν ὁποῖον ὁ αἰσθητικὸς κόσμος ὀνομάζει Τέχνη. Φλυαρία, ψεῦδος, ἀπομίμησις. Φῶς; Σπανίως.

Ἀλλ' οὔτε ἡ Ἀλεξάνδρεια μὲ τὰ ὡραῖά της πραγματικῶς περιοδικὰ ἐφάνη ἐφάμιλλος πρὸς τὴν πόλιν μας. Διεξήλθατε τὸ «Σεράπιον» τὴν «Νέαν Ζωὴν» τὰ «Γράμματα»; Συναντᾶτε ὡραῖα ἔργα, σφρίγος, νεότητα, δύναμιν, ἀληθῆ ἀντίληψιν τῆς τέχνης. Ἀλλ' ἡ ἐργασία αὐτὴ δὲν εἶναι Ἀλεξανδρινή, ἀλλὰ Ἀθηναϊκή. Τὸ φωτεινὸν πνεῦμα τοῦ φίλου Δ. Ζαχαριάδου καὶ ἕνα δύο ἀκόμη, δὲν εἶναι ἐπαρκῆ ὅπως ἀποτελέσουν Ἀλεξανδρινὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Εἰς ἄλλην πόλιν βλέπετε τίποτε; Τίποτε, ἀπολύτως τίποτε.

Ὁ Ἐξετ. Καὶ ποίους ἐκτιμᾶτε ἀπὸ τοὺς πολίτας;

Ὁ Παρ. Ὁρίστε! Ἐκεῖνο ποῦ ἐφοβούμην ἀκριβῶς, ἔρχεται ἐνωρίτατα νὰ μὲ βάλῃ εἰς ἀμηχανίαν, εἰς δύσκολον θέσιν...

Δὲν γνωρίζετε λοιπὸν ὅτι οἱ λόγιοί μας εἶναι πολὺ εὐαίσθητοι ὅταν πρόκειται νὰ τοὺς κρίνετε. Καὶ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς κακοφανῇ, ἐὰν δὲν ἔχετε τὴν ἀντίληψιν ποῦ ἔχουν οἱ ἴδιοι διὰ τὸν ἑαυτόν των; Καὶ ἐὰν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὸν κακοφανισμόν των, ἴσως τοῦτο δὲν θὰ ἦτο καὶ πολὺ κακόν, ἀλλὰ θὰ σὲ εἴπουν ἀμαθῆ, ὅτι δὲν καταλαβαίνεις... τὰ ἀνεξερεύνητα μυστήρια τῆς παραδείσιας τέχνης των, ὅτι μεροληπτεῖς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους δὲν ξεύρεις τί λέγεις. Καὶ βεβαιωθῆτε ὅτι ἐξαίρεσις δὲν ὑπάρχει. Νομίζετε δὲ ὅτι θὰ σταματήσουν ἕως ἐδῶ... Ἰσχυρίζομαι ὅτι ἠμποροῦν μάλιστα καὶ νὰ σᾶς ὑβρίσουν. Δὲν σᾶς τὸ λέγω αὐτὸ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, μοῦ τὸ ἐδίδαξε ἡ πικρὰ πεῖρα. Ἐπεχειρήσατε ποτὲ νὰ γράψετε κριτικὴν καὶ νὰ εἴπητε εἰλικρινῶς τὴν ἐντύπωσίν σας; Ἐὰν ἡ ἐντύπωσίς σας εἶναι ὑπέρ, γίνεσθε ὁ μεγαλήτερος κριτικὸς τοῦ κόσμου, ἐὰν εἶναι κατά, εἶσθε ὁ χειρότερος. Δὲν ἐξετάζουν ἐὰν ψεύδεσθε ἢ λέγετε τὴν ἀλήθειαν. Σχεδὸν εἰς πάντας ἀρέσκει νὰ αὐταπατῶνται. Ἀλλὰ δὲν ἐννοοῦν οἱ ἀγαθοὶ αὐτοὶ θνητοί, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζονται λόγιοι, ὅτι ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης, ὁ αἰσθανόμενος ἐντός του τὸ ἱερὸν πῦρ καὶ δυνάμενος ἐπιτυχῶς νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰς σκέψεις του, δὲν φοβεῖται οὔτε ἀπὸ τὴν πλέον ἀνεγνωρισμένην κριτικήν; Ὁ καλήτερος κριτικὸς ἑνὸς ἔργου κακοῦ ἢ καλοῦ εἶναι ὁ χρόνος. Τὸ καλὸν ἔργον θὰ ζήσῃ, ὅπως ἔζησε καὶ θὰ ζήσῃ τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ, τὸ κακὸν θὰ σβήσῃ ὅπως ἐσβησε τῶν Σούτσων, τοῦ Ραγκαβῆ καὶ πολλῶν ἄλλων καὶ τὸ ἄχρουν μέτριον θὰ παραμεληθῇ, ὅπως παρημελήθη τοῦ Παράσχου, τοῦ Ζαλοκώστα καὶ ὅπως ἴσως — λυποῦμαι ποῦ τὸ λέγω — θὰ παραμεληθῇ εἰς πολὺ προσεχὲς μέλλον, τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦ ἐνδόξου σήμερον Βαλαωρίτου.

Ὁ χρυσὸς δὲν χάνεται. Ἀναμένει τὸν ἀντιλήπτορά του. Διὰ τοῦτο ἡ κριτικὴ ἡ σύγχρονος μὲ τὸ κρινόμενον ἔργον, εἶναι χρεωκοπημένη. Εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἡ κριτικὴ τοῦ Ἰακώβου Πολυλᾶ εἶναι φαινόμενον.

Ὁ Ἐξετ. Ἀνυπομονῶ νὰ μάθω διὰ τοὺς πολίτας.

Ὁ Παρ. Νὰ τολμήσω λοιπὸν νὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτῶν... Θὰ τολμήσω ἀφοῦ ἐπιμένετε, ἀλλὰ ξεύρετε καλῶς ὅτι μὲ παίρνετε στὸ λαιμό σας. Καὶ θ' ἀρχίσω πρῶτον ἀπὸ ἕνα φίλον μου, τὸν Νίκον Ἀμουργιανόν. Τοὺς λογογράφους τῆς πόλεώς μας ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ χωρίσῃ εἰς τοὺς παλαιούς, τοὺς νεωτέρους καὶ τοὺς νεωτάτους. Μεταξὺ τῶν πρώτων εὑρίσκεται κι' ὁ Ἀμουργιανός. Εἶναι εἷς ἐκ τῶν πρώτων, οἵτινες εἰργάσθησαν ἐδῶ μὲ ἀγάπην, μὲ λατρείαν ἀκόμη καὶ χωρὶς ἴσως ἀκοίμητον φιλοδοξίαν ὑπὲρ τῶν νεωτέρων μας γραμμάτων. Αὐτὸς μαζὶ μὲ τὸν Γρυπάρη, ἕνα τῶν περιφανε-

στέρων σήμερον ποιητῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, ποῦ τόσον πρόωρα μᾶς τὴν ἀφήρπασεν ὁ χάρος, ἵδρυσε τὸ γνωστὸν περιοδικὸν «Φιλολογικὴ Ἠχώ», τὸ ὁποῖον χωρὶς νὰ εἶχε ἐξαιρετικὴν ἀξίαν καὶ νὰ ἔκαμε σπουδαίας ἀποκαλύψεις, ἦλθε νὰ ἀνατρέψῃ παλαιὰς καὶ ἐσκωριασμένας ἰδέας— δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιον ἄλλοτε καὶ ὁ Ροΐδης; —καὶ νὰ θέσῃ νέα θεμέλια, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ νεώτεροι λόγιοί μας, κτίσται τοῦ Καλοῦ, θὰ οἰκοδομοῦσαν τὸ ἀληθινὸν Ὡραῖον. Τὸ φάσμα αὐτό, εἰς τὸ ὁποῖον οὐδεὶς τῶν μέχρι σήμερον αἰσθητικῶν κατώρθωσε νὰ δώσῃ ἕνα σαφῆ καὶ τελειωτικὸν ὁρισμόν. Τὸ φάσμα αὐτό, τοῦ ὁποίου ἡμεῖς οἱ ἐλεύθεροι, ὑπερηφανευόμεθα νὰ ὀνομαζώμεθα δοῦλοι. Διὰ τοῦ περιοδικοῦ του ὁ Ἀμουργιανός, βοηθούμενος μὲ τὸν πλέον θετικώτερον τρόπον ἀπὸ τοὺς συναγωνιστάς του, κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ ἐνταῦθα ἐν μικρογραφίᾳ, ὅτι ἐπέτυχεν ἐν Ἀθήναις εἰς εὐρεῖαν κλίμακα, τὸ εὐεργετικώτερον τῶν Ἑλληνικῶν περιοδικῶν, ἡ ἀλησμόνητη «Ἑστία». Ἔσπειρεν ὅσον ἦτο δυνατὸν τότε ποῦ ἐμαύριζε τὰ πάντα ἡ μαύρη ἀπολυταρχία ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ περισσότερον ταύτης μαῦρος σχολαστικισμὸς καὶ τὸ στενὸν τῆς ἀντιλήψεως τῶν γραμματισμένων, οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν αὐτόχρημα βλασφημίαν κατὰ τῶν ἱερῶν, πᾶσαν ἀρχήν, ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰς βυζαντινὰς ἀντιλήψεις καὶ προλήψεις των, ἔσπειρε, λέγω, τότε νέας ἰδέας, νέα ἰδανικά, νέαν ἀντίληψιν τῆς τέχνης, εἰς ἕνα μικρὸν κύκλον, ὅστις ὀλίγον κατ' ὀλίγον ηὐρύνθη καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ταχύτατα θὰ εὐρυνθῇ πολὺ ἀκόμη περισσότερον. Αὐτὸ εἶναι τὸ κυριώτερον ἔργον τοῦ Ἀμουργιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἂς λεχθῇ χάριν τῆς ἱστορίας, εἶναι ὁ πρῶτος ὕστερον ἀπὸ τὸν Γιάννην Γρυπάρην καὶ τὴν Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, ποῦ εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς δημοτικῆς γλώσσης, θέσας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἐκ τῶν πρώτων, ὡς ἐκ τούτου, τὸν μαρτυρικὸν στέφανον.

Ὁ Ἐξετ. Τὸ δημιουργικόν του;

Ὁ Παρ. Ἔγραψε ὀλίγα διηγηματάκια, ἀμφιβάλλω ἐὰν εἶναι δέκα, δημοσιευθέντα εἰς τὴν «Φιλ. Ἠχὼ» καὶ τὸν «Ἐπίκαιρον». Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνεται ὁ «Ἀδὰμ» Ἀλλὰ δὲν εἶναι μεγάλα πράμματα. Οὔτε χαρακτηρισμοὺς ἐξόχους ἔχουν, οὔτε ἡ ψυχολογία των εἶναι βαθεῖα καὶ πάντοτε εἰλικρινής. Ἐντούτοις εἶναι κομψά, ἔχουν ἁπαλὸν καὶ χαϊδευτικὸν ὕφος καὶ διακρίνονται διὰ τὴν συντομίαν των. Μία εὐγένεια τὰ διατρέχει ὅλα. Ἡ κομψότης των εἶναι ἕνα προτέρημα, τὸ ὁποῖον δὲν εὑρίσκω συχνὰ εἰς καλητέρους διηγηματογράφους ἀπὸ τὸν Ἀμουργιανόν,

Ὁ Ἐξετ. Καὶ ὁ στίχος του;

Ὁ Παρ. Δυστυχῶς ὡς στιχουργὸς ὁ Ἀμουργιανὸς ἐφάνη κατώτερος τοῦ διηγηματογράφου. Ποῦ καὶ ποῦ ἔχει καλοὺς στίχους, ἀλλὰ δὲν τὸν σώζουν ὡς ποιητήν. Ἠθέλησε, ὄχι ἀπὸ τάσιν μιμήσεως, ἀλλὰ ἁπλῶς ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίαν, νὰ κάμῃ ὅτι πρὸς βλάβην τῆς τέχνης του κάμνει ὁ Παλαμᾶς, νὰ φιλοσοφήσῃ καὶ ἡ φιλοσοφία του ποτὲ δὲν τυχαίνει νὰ εἶναι πρωτότυπος ἢ πρωτοτύπως λεχθεῖσα, οὔτε τολμηραί τού τινες ὑποθέσεις, ὡς ἡ τῆς «Μαγδαληνῆς» καὶ ἡ «Τῶν παλιῶν καὶ τῶν καινούριων» ἐδικαιολόγησαν διὰ τῆς ἀξίας των καὶ τῆς πρωτοτυπίας τὴν ἐπίδειξιν νεωτεριστικοῦ πνεύματος. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Ἀμουργιανὸς ἔχει μορφώσει ἴδιον χαρακτῆρα καὶ δικαίως συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν ἐκλεκτωτέρων λογογράφων μας.

Γιάννος Γαρμπῆς

ΙΔΙΚΑ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΝΑ

Τὰ «Χρονικὰ» ἐπαναλαμβάνουν ἀπὸ σήμερον τὴν ἔκδοσιν των ἐπὶ στερεῶν βάσεων. Ἔχουν ἐξασφαλίσει τὴν συνεργασίαν ὅλων τῶν δοκιμωτέρων λογογράφων τῆς πόλεώς μας καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ πρόγραμμά των εἶναι καθαρῶς λογοτεχνικόν. Ἰδιαιτέρως θὰ προσπαθήσουν νὰ κάμουν γνωστοὺς εἰς τὸ πανελλήνιον τοὺς λογοτέχνας τῆς πόλεώς μας ἀφ' ἑνὸς καὶ νὰ μορφώσουν αἰσθητικῶς τὸ ὁμογενὲς δημόσιον ἀφ' ἑτέρου.

Η ΑΡΙΑΔΝΗ ΣΤΗ ΜΑΝΤΟΥΑ

Ὁ κ. Στέφανος Πάργας μετέφρασε καὶ ἐξέδωκεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἕνα δρᾶμα ἢ ὀρθότερον μίαν τραγῳδίαν, εἰς πέντε πράξεις τῆς Ἀγγλίδος δραματογράφου Βερνὸν Λῆ. Τὸ ἔργον παριστάνει μίαν ἀπὸ τὰς παραχώδεις ἐποχὰς τῆς ἰταλικῆ Ἀναγεννήσεως καὶ ἔχει ὡς ἥρωά του τὸν Φερδινάνδον, δοῦκα τῆς Μάντουας. Δὲν εἶναι ἀριστούργημα Ὁ διάλογός του ἐνίοτε ἀριστοτεχνικός, ἐδῶ ρητορικὸς καὶ ἐκεῖ λαμβάνει ὕφος διδασκαλίας εἰς κουραστικὸν βαθμόν. Ἡ σαιξπειρικὴ ἐπίδρασις εἶναι καταφανής, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀφίνῃ χρυσᾶ ἴχνη. Συγκινεῖ βαθύτατα. Ἡ Ἀγγλὶς λογογράφος ἠθέλησε νὰ ἀναβιβάσῃ τὴν γυναῖκα τῆς ἀπωλείας ὑπεράνω μιᾶς πριγκηπίσσης, διαμορφωμένης καὶ διαπαιδαγωμένης ὡς κύκλα. Καὶ τῆς χαρίζει τὰ ὡραιότερα αἰσθήματα, τὰ γενναιότερα ψυχικὰ ἔνστικτα. Καὶ τὴν κάμνει νὰ ἀγαπᾷ ὡς ἄγγελος, μὲ αὐτοθυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν. Ὁ Δοὺξ τῆς Μάντουας Φερδινάνδος συνελήφθη ἀπὸ πειρατὰς καὶ ὡδηγήθη εἰς Βαρβαρίαν Ἐκεῖ ἐγνώρισε τὴν Μαγδαληνήν, μίαν περικαλλῆ ἑταίραν, ἡ ὁποία τὸν σώζει, χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ

Φερδινάνδος ἐπιστρέψας εἰς Μάντουαν καὶ γενόμενος ἡγεμών, ἐσκέπτετο πάντοτε τὴν ὡραίαν Μαγδαληνὴν καὶ ἐμελαγχολοῦσε. Κατήντησε νὰ ἀπεχθάνεται ὅλας τὰς γυναίκας καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν μέλλουσαν σύζυγόν του, τὴν πριγκήπισσαν Μιράντολα, μετὰ τῆς ὁποίας ἦτο παιδιόθεν ἠρραβωνισμένος. Ὁ θεῖός του Καρδηνάλιος εὗρε τρόπον νὰ τὸν ἰατρεύσῃ. Ἐπρεσβεύθη ἀπὸ τὴν Βενετίαν μίαν ἑταίραν καλλίφωνον. Ἡ ἑταίρα αὐτὴ ἦτο ἡ ἰδία Μαγδαληνή. Ἐνεδύθη ἀνδρικὰ ἐνδύματα καὶ ἐπῆρε τὸ ὄνομα Διέγος. Καὶ ὁ Διέγος διὰ τῆς ὡραίας του φωνῆς καὶ τῶν τραγουδιῶν του κατώρθωσε νὰ ἰατρεύσῃ τὸν δοῦκα. Τί τραγικὴ εἰρωνεία! Νὰ σώσῃ τὸν δοῦκα καὶ νὰ ἀπολεσθῇ αὐτή. Ἡ Ἀριάδνη ἔσωσεν ἅπαξ τὸν Θησέα ἀπὸ τοὺς πειρατάς. Τώρα θὰ τὸν ἔσωζε διὰ δευτέραν φορὰν ἀπὸ τὸν ἑαυτόν της. Ἀλλὰ τοῦτο ἐγένετο μὲ ἀκατανόμαστον αὐτοθυσίαν Διότι ὁ πρὸς τὸν δοῦκα ἔρωτάς της ηὔξανε καὶ τὰ βάσανά της ἐπλήθαιναν. Παρῆλθε καιρός. Ἔφθασεν εἰς τὸ παλάτι τῆς Μάντουας ἡ πριγκήπισσα τῆς Μιράντολα καὶ ὡρίσθη ἡ ἡμέρα τῶν γάμων. Προσεκλήθησαν ὅλοι οἱ πρίγκηπες, οἱ ἄρχοντες, οἱ αὐλικοὶ καὶ λοιποί. Εἰς τὸ παλάτι ἐδόθη καὶ θεατρικὴ παράστασις. Ἐπαίχθη δ' ὁ μῦθος τοῦ Θησέως καὶ τῆς Ἀριάδνης. Τὴν Ἀριάδνη ὑπεδύθη ὁ Διέγος, ἡ Μαγδαληνὴ δηλαδή, φορέσας γυναικεῖα ἐνδύματα. Ἦτο ἐξαισίας καλλονῆς. Διαρκούσης τῆς παραστάσεως ὁ δοὺξ συγκινεῖται, πάσχει. Ἡ Ἀριάδνη ἐκφωνεῖ τὰ τελευταία της λόγια. Καὶ εἶναι ἡ τραγικωτέρα στιγμή. Τὸ ἀκροατήριον συνέχει ἐκ συγκινήσεως τὴν ἀναπνοήν του.

«Θησέα, ἐτραγούδησα τὸ τραγούδι μου. Ἀλλοίμονο, ἀλλοίμονο, φτωχὰ τραγούδια, ποῦ τραγουδᾶμε στὸν πολυαγαπημένο· μάταια προσπαθοῦμε, ἀλλάζοντα τὰ ἀδιάκοπα, νὰ τὰ κάνουμε καινούρια! Τώρα μπορῶ νὰ ξαποστάσω καὶ τὸ σκοτάδι νὰ τυλίξῃ τὴν κουρασμένη καρδιά μου. Θησέα, ἀγάπη μου, καλὴ νύχτα!»

Καὶ ἀνέρχεται πρὸς τὸ πισινὸν μέρος τῆς σκηνῆς, στρέφει καὶ στέλλει ἕνα φίλημα πρὸς φανταστικὸν πρόσωπον καὶ ρίπτεται εἰς τὴν λίμνην, ἥτις περιβάλλει τὸ παλάτι. Οἱ παριστάμενοι μὴ ἐννοήσαντες τί τρέχει, καλοῦν τὴν Ἀριάδνη νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ δοὺξ τρέχει ἔξαλλος πρὸς τὴν λίμνην καὶ μετ' ὀλίγον φέρει πνιγμένην τὴν Μαγδαληνήν, τὴν μάρτυρα τῆς ἀγάπης. Καὶ συντετριμμένος, γέρνων ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς ἄλλοτε ἐρωμέντης του κατορθώνει νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά της:

—Μαγδαληνή!

Ἡ μετάφρασις τοῦ ἔργου εἶναι καλή.

—

ΟΙ ΑΠΟΚΛΗΡΟΙ

Ἐξεδόθη εἰς κομψὸν τόμον τὸ ὡραῖον τετράπρακτον δρᾶμα «Οἱ Ἀπόκληροι» τοῦ συνεργάτου μας κ. Ζ. Μακρῆ, τὸ ὁποῖον πέρισυ ἐπαίχθη μετ' ἐπιτυχίας ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ τοῦ θιάσου τῆς κ. Βασιλείας Στεφάνου. Ἡ Ἀθηναϊκὴ κριτικὴ ὡμίλησεν εὐνοϊκῶς δι' αὐτό. Τὸ κατέταξε μεταξὺ τῶν καλητέρων κοινωνικῶν ἔργων τῆς παραγωγῆς τῶν δύο τελευταίων ἐτῶν. Εἶναι ἔργον σοσιαλιστικὸν καὶ παριστάνει τὴν ζωὴν τῶν ὑπαλλήλων, τὴν κακομοιριάν των, τὰς ἀδικίας τῶν προϊσταμένων, μὲ τὸν πλέον ζωηρὸν τρόπον. Ἡ ψυχολογία του δὲν εἶναι παντοῦ ἀληθής. Ἡ τελευταία μάλιστα σκηνὴ τῆς τετάρτης πράξεως ἔρχεται πολὺ ἀπότομα. Δὲν πρεδιατίθεται καταλλήλως ὁ θεατής. Ἐντούτοις ὁ συγγραφεὺς ἔχει ἀρκετὴν παρατηρητικότητα καὶ φανερώνει πολλὰ δραματικὰ προσόντα. Ἰδοὺ ἡ ὑπόθεσις: Ὁ Κώστας Ἀνδρεάδης, ἠρραβωνισμένος μὲ τὴν πιανίστα Λέλαν, ζητεῖ θέσιν ὑπαλλήλου εἰς μίαν ἑταιρείαν Μετὰ πολλὰ κατορθώνει νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ πόθος του. Διορίζεται ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἀλληλογραφίας μὲ γλίσχρον μισθόν. Ὑπανδρεύεται, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ ἔξοδά του κρίνει χρέη, ὑποθηκεύων τὴν πατρικήν του οἰκίαν. Μετὰ δεκαέξ ἔτη ἀσθενεῖ βαρέως καὶ μένει κλινήρης ἐπὶ πεντόμηνον. Ὁ δανειστής του ἀπειλεῖ ὅτι θὰ ἐκθέσῃ εἰς πλειστηριασμὸν τὴν οἰκίαν του. Ὁ Κώστας στενοχωρεῖται κάπως, ἀλλ' ἡ ἀσθένειά του ἀφ' ἑνὸς καὶ ἡ ἀποθάρρυνσις ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἔχουν ἀπορροφήσῃ κάθε ζωτικὴν ἰκμάδα, τὸν κατέστησαν ὡς κτῆνος καὶ ἐπὶ τέλους βλέπει τὴν ἐπερχομένην καταστροφὴν ἀπαθῶς. Ἡ Λέλα δὲν ἀναγνωρίζει πλέον τὸν πρώην σφριγῶντα σύζυγόν της καὶ ἀναλαμβάνει αὐτὴ νὰ τὸν ὁδηγῇ εἰς τὸν ἐρημον τῆς ζωῆς. Ἀποφασίζουν νὰ ἐργασθοῦν περισσότερον ὅπως πληρώσουν τὰ χρέη των. Καὶ ἐκεῖ ποῦ ἔκαμνον ἀνώγια καὶ κατώγια μόνοι των, ἔρχεται εἰς ὑπάλληλος τῆς ἑταιρείας, κομίζων τὴν παῦσιν τοῦ Κώστα Ἀνδρεάδου. Εἰς τὴν πόρωσιν ποῦ εὑρίσκεται ὁ Κώστας δὲν ἀντιλαμβάνεται τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς. Δέχεται τὴν παῦσιν του μετ' ἀπαθείας. Ἡ Λέλα τοῦ προτείνει νὰ ὑπάγουν μαζὶ εἰς τὸν Διευθυντὴν καὶ νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν παῦσιν. Καὶ πηγαίνουν. Ὁ Διευθυντὴς ἀνένδοτος. Ἐπὶ τέλους ὅμως ὑποχωρεῖ εἰς τὰ ὡραῖα ματάκια τῆς Λέλας Ὑπόσχεται πῶς θὰ ἐπαναδιορίσῃ τὸν Κώστα καὶ μὲ αὔξησιν μισθοῦ μάλιστα, καὶ τῇ ἐπανολαμβάνει μὲ θαυμασμὸν καὶ κτηνώδη λαγνείαν ὅτι τὰ ματάκια της εἶναι ὡραῖα. Ἡ Λέλα ἀκούει ὡς ἀφηρημένη, παίζει νευρικῶς μὲ τὸν γαρτοκοπτῆρα τὸν ὁποῖον κρατεῖ εἰς τὸ χέρι της. Ὁ Διευθυντὴς ἐντείνει τὰς ἐπιβέσεις του εἰς σκανδαλώδη βαθμόν, ἐξαγριοῦται αὐτὴ τότε καὶ ὁρμῶσα βυθίζει τὸν γαρτοκοπτῆρα εἰς τὴν κοιλίαν του, ὕστερα ἐπανειλημμένως εἰς τὸν λοιμόν. Καὶ οὕτως ἡ τιμία πτωχεία ἐκδικεῖται τὸν ἄτιμον πλεῦτον. Ὁ ἐργάτης ἐγείρεται ἀπὸ τὴν ταπεινότητά του ἐξαγριωμένος καὶ κτυπᾷ εἰς τὰν καίρια τὸν δυνάστην του, τὸν τύραννόν του, τὸ κεφάλαιον.

Ἴσως οἱ «Ἀπόκληροι» παιχθοῦν τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα καὶ εἰς τὴν πόλιν μας.

—

Η ΚΡΥΦΗ ΑΓΑΠΗ
ΛΕΩΝ ΜΑΡΙΑΝΗΣ

Εἰς τὸ θέατρον τῆς κυρίας Κυβέλης ἐπαίχθησαν δύο νέα δράματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν κυρίαν Ἀργ. Σακελλαρίου. Ἡ «Κρυφὴ ἀγάπη» τραγικὸν εἰδύλλιον εἰς μίαν πρᾶξιν καὶ ὁ «Λέων Μαριάνης» δρᾶμα εἰς δύο πράξεις. Ἀμφότερα ἐκρίθησαν, ὠχρά, παιδιακίσια, ἐπιπόλαια, χωρὶς καλλιτεχνικὸν γοῦστο. Ἡ ὑπόθεσις τῆς «Κρυφῆς Ἀγάπης». Ἕνας ὑπάλληλος τραπεζιτικοῦ καταστήματος ἀγαπᾷ τὴν σύζυγον τοῦ προϊσταμένου του χωρὶς αὐτὴ νὰ τὸ γνωρίζῃ. Τὴν στιγμὴν ποῦ τῆς ἐκδηλώνει τὸ αἴσθημά του, λαμβάνει τὴν εἴδησιν ὅτι ἀποστέλλεται διευθυντὴς ἑνὸς ὑποκαταστήματος. Ἀπελπίζεται καὶ αὐτοχειριάζεται.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ δευτέρου ἔργου. Ὁ Λέων Μαριάνης ἦτο

μόνος εἰς τὸν κόσμον. Ἡ μήτηρ του ἀπατηθεῖσα ἀπὸ κάποιον τὸν ἔφερεν εἰς τὸ φῶς. Ὅπως κρύψῃ τὸ ἁμάρτημά της τὸν ἐνεπιστεύθη εἰς μίαν φιλικὴν οἰκογένειαν. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν, ὅταν ἠνδρώθη ὁ Λέων, ἡ μήτηρ του τὸν συναντᾷ εἰς τὴν φιλικήν της οἰκογένειαν καὶ τὸν ἀναγνωρίζει. Ἀλλ' ὁ σύζυγός της—εἶχεν εἰς τὸ ἀνόμεταξὺ ὑπανδρευθῆ ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τῆς γυναικός του, παρεξηγεῖ τὴν στάσιν της ἀπέναντι τοῦ Λέοντος καὶ κάμνει σκηνός. Ἡ σύζυγός του ἀπελπίζεται, αἰσθάνεται ὅτι δὲν ἔχει πλέον τὴν δύναμιν νὰ ζήσῃ Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα ἀπέτυχον

—

ΜΕ ΚΑΘΕ ΘΥΣΙΑ

Καὶ ἄλλο δραματικὸν ἔργον, ὀφειλόμενον εἰς τὸν κάλαμον τῆς ἀνεγνωρισμένης λογίας, ἴσως τῆς πρώτης Ἑλληνίδος λογογράφου, κυρίας Πετρούλας Ψυλορείτη, ἐπαίχθη τελευταίως εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ θιάσου δος Μαρίκας Κοτοπούλη. Ἡ κυρία Ψυλορείτη ἔχει πνεῦμα νεωτεριστικὸν καὶ μάθησιν εὐρεῖαν, κατάλαβε δὲ πραγματικῶς τὴν τέχνην, τὴν ὁποίαν δὲν κατάλαβαν πολλοὶ ἀκόμη ἀρσενικοὶ ***φημισμένοι*** λογογράφοι μας. Τὸ δραμά της φέρει τὸν τίτλον «Μὲ κάθε θυσία» Παρουσιάζει μιὰ γυναῖκα μὲ ἰδανικά, μιὰ δυνατὴ καὶ τέλεια γυναῖκα, τῆς ὁποίας ὅμως ὁ σύζυγος, ἦτο ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μὲ κάθε θυσία ἐννοοῦν νὰ κάμουν τὸν σκοπόν των. Μὲ κάθε θυσία, ἔστω καὶ ἐκμεταλλευόμενοι καὶ τὴν ὡραίαν των σύζυγον. Εἰς τοιοῦτος σύζυγος εἶναι ἀνάξιος νὰ ζῇ μὲ τοιαύτην γυναῖκα, ἡ ὁποία ρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας ἑνὸς νέου μὲ ὅλην τὴν ψυχήν της Ἀλλὰ καταλαμβάνεται ἀμέσως ἀπὸ ἀπογοήτευσιν. Καὶ ὁ ἐραστής της δὲν ἦτο καλήτερος τοῦ συζύγου της Ἀπελπίζεται, τὰ ἰδανικά της τὰ βλέπει κρημνιζόμενα καὶ ἀναγκάζεται νὰ γίνῃ ὅτι ἔγιναν χωρὶς νὰ τὸ θέλουν πολλαὶ ἄλλαι. Ἐρρίφθη εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Ἡ κριτικὴ ὡμίλησεν εὐνοϊκῶς περὶ τοῦ ἔργου τούτου τῆς κυρίας Πετρούλας Ψυλορείτη.

—

RUSKIN, A STUDY IN PERSONALITY

Ὁ Ἄρθουρ Μπένσον συνέγραψε βιβλίον μὲ τὸν τίτλον Ruskin a study in personality, τὸ ὁποῖον, καθὼς λέγει ὁ ἴδιος, εἶναι μᾶλλον σκίτσο παρὰ πλήρης μονογραφία τοῦ Ράσκιν. Τὸ ὄνομα καὶ ἡ σήμη τοῦ Ἄγγλου φιλοσόφου δὲν ἐξέλιπον ἀκόμη, τὰ ἔργα του ὅμως τώρα κινοῦν περισσότερον τὸν σεβασμόν, παρὰ τὸ ἐνδιαφέρον πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν, σήμερον δὲ ἀναγινώσκονται πολὺ ὀλίγον. Ὁ Μπένσον διὰ τοῦ βιβλίου του προσπαθεῖ ν' ἀλλάξῃ τὴν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου συγγραφέως ἀντίληψιν τοῦ κόσμου. Διὰ τοῦτο ἀναδημοσιεύει τὰς ἑπτὰ διαλέξεις, ποὺ ἔκαμε εἰς τὸ Καίμπριτς πέρυσι, εἰς τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει τὸν Ράσκιν ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ὑποβλητικὰ πνεύματα, ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς πλέον θαυμαστοὺς συγγραφεῖς καὶ τὴν πλέον ξεχωριστὴν φυσιογνωμίαν τῆς ἐποχῆς του. Καθορίζει τὰς σχέσεις τοῦ ἔργου του μὲ τὴν τέχνην τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, συνοψίζει τὴν διδασκαλίαν του, ἀναπτύσσων τὴν σκέψιν καὶ τὴν σημασίαν τῆς στάσεώς του.

Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ Μπένσον θεωρεῖται ὡς μία λαμπρὰ εἰσαγωγὴ εἰς τὸ σύνολον τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία ἀφιερώθη εἰς τὸν Ράσκιν, τοῦ ὁποίου τὴν βιογραφίαν ἑτοιμάζει τώρα ὁ Ε. Τ. Κοὺκ.

—

ΖΕΡΑΡ ΔΕ ΝΕΡΒΑΛ

Μερικοὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων ἀπεφάσισαν νὰ ἀνεγείρουν εἰς τὸ Παρίσι δι' ἐράνων μνημεῖον εἰς τὸν ποιητὴν Ζεράρ δὲ Νερβάλ. Τὸ πρόπλασμα εἶναι ἤδη ἕτοιμον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ποιητὴς τῶν «Χιμαιρῶν» περὶ τῶν ὁποίων ὁ Γεώργιος Μπράντες εἶπεν ὅτι εἶναι ὁ «Εὐφορίων τοῦ ρομαντισμοῦ», δὲν ἀνεμίχθη εἰς τὴν πολιτικήν, δύσκολος θὰ εἶναι ἡ συλλογὴ τοῦ ἀναγκαιοῦντος ποσοῦ. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι ἡ Γερμανία θὰ προσέλθῃ ἀρωγός, τιμῶσα οὕτως τὸν Γάλλον συγγραφέα, ὁ ὁποῖος τὴν ἠγάπησε περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τόπον. Δὲν θὰ λησμονήσῃ ἡ Γερμανία ὅτι ὁ Νερβὰλ μετέφρασε τὸν «Φάουστ». Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης ὁ Γκαῖτε ἐξεφράσθη ὡς ἑξῆς: Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀναγνώσω πλέον τὸν «Φάουστ» εἰς τὴν Γερμανικήν. Εἰς τὴν Γαλλικὴν κάθε σημαινόμενον ἀναλαμβάνει τὴν δροσερότητά του καὶ κάμνει ἐντύπωσιν νέου ἔργου.

—

Ρ. ΛΕ ΓΚΑΛΛΙΕΝ

Ὁ Ἄγγλος ποιητὴς Ριχάρδος Λὲ Γκαλλιὲν ἐξέδωκε μίαν συλλογὴν διαφόρων λογοτεχνημάτων ὑπὸ τὸν τίτλον Attitudes and Avowals, τὴν ὁποίαν ἀκολουθοῦν «ἀναδρομικαί τινες ἐπιθεωρήσεις». Τὸ πρῶτον μέρος ἀποτελεῖται ἀπὸ δοκίμια, πλήρη ὡραίων σκέψεων, χαριτωμένων εἰκόνων καὶ πνευματωδῶν στοχασμῶν. Τὸ δεύτερον μέρος, σοβαρώτερον, περιλαμβάνει φιλολογικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἐπετηρίδων, ἑκατονταετηρίδων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ νεκρολογίας Εἰς τὰς φιλολογικάς του παρατηρήσεις ὁ ποιητὴς ἀναφέρει πολλοὺς συγγραφεῖς, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸν Ἀνατὸλ Φρὰνς, τὸν Μπιόρσων, τὸν Μέρεδιθ, τὸν Φρανσὶς Ζάμ. Συγκρίνων τὸν Κάρλαϊλ μετὰ τοῦ Μπρόουνιγκ καὶ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Modern Love» ἰσχυρίζεται ὅτι μετὰ ἑκατὸν ἔτη ἐκ τῶν συγγραφέων τούτων δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναγνωσθῇ κανείς, διότι οὗτοι ἐγκλείουν ἐν ἑαυτοῖς τὸ ταπεινὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς των. Δὲν προσεπάθησαν νὰ ἐξαρθοῦν ὑπεράνω τοῦ ἐπιπέδου μιᾶς χαμηλῆς ζωῆς καὶ παρατηρήσεως. Ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ Λὲ Γκαλλιέν, ὄχι μόνον εἶναι πολὺ τολμηρὰ ἀλλὰ καὶ κατωτέρα ἑνὸς εὐφυοῦς καὶ μελετημένου κριτικοῦ.

—

Η ΠΑΡΓΑ

Εἰς τὰς Ἀθήναις ἐπαίχθη καὶ τὸ τελευταῖον δρᾶμα τοῦ Περεσιάδου «ἡ Πάργα». Ἔχει ἡρωϊκὴν ὑπόθεσιν, διὰ τοῦτο εἰς τὸ «Ἀθήναιον» προσῆλθεν ἄπειρον πλῆθος καταχειροκροτήσαν τὸ ἔργον. Περὶ τῆς ἀξίας του ὁ κ Γρ. Ξενόπουλος λέγει κάτι μασσημένα. Ἐπαινῶν αὐτὸ τὸ καταχαντακώνει.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τύποις: ΕΥΑΓ. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ.
Κουρσοὺμ Χὰν ἀρ. 3